

ก การสร้างพระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบาย
สำหรับการปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษา การสร้าง
พระเครื่องของ อาจารย์มนัส สิวาภิรมย์รัตน์*

รอบทิศ ไวยสุศรี**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม จากกรณีศึกษา การสร้างพระเครื่องของ อาจารย์มนัส สิวาภิรมย์รัตน์ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า การสร้างพระเครื่องนั้น ไม่ใช่เรื่องมงายหรือเป็นไสยศาสตร์ที่ขัดแย้งกับคำสอนในพระพุทธศาสนาแบบที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ แต่กลับแฝงไว้ด้วยกุศโลบายอันลึกซึ้งที่จะช่วยโน้มน้าวให้ทั้ง ผู้สร้างพระเครื่อง และผู้ใช้พระเครื่อง ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “วิธีปฏิบัติการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษา การสร้างพระเครื่องของ พระอาจารย์วรกต วิริยโร วัดพุทธพรหมปัญโญ จังหวัดเชียงใหม่” โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ศูนย์พุทธศาสนศึกษา) ประจำปี พ.ศ. 2562

** อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: robtis.wai@dpu.ac.th

วันที่รับบทความ 20 สิงหาคม 2563 วันที่แก้ไขบทความ 22 ตุลาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ 11 พฤษภาคม 2564

1. ทานมัย ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสแจกพระเครื่องให้เป็นทาน และผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสเข้าวัดทำบุญให้ทาน

2. ศิลมัย ผู้สร้างพระเครื่องต้องรักษาศีล 5 เป็นอย่างต่ำในขณะที่สร้างพระเครื่อง และผู้ใช้พระเครื่องจะไม่ทำผิดศีลต่างๆเพราะทำตามข้อห้ามที่ให้ไว้ในการใช้พระเครื่อง

3. ภาวนามัย ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องหมั่นฝึกภาวนาอย่างเข้มข้นเพื่อปลุกเสกพระเครื่องให้ศักดิ์สิทธิ์ และผู้ใช้พระเครื่องจะได้มีโอกาสฝึกภาวนาจากการนำพระเครื่องมาสวดมนต์อาราธนาติดตัวอยู่เสมอ

คำสำคัญ: พระเครื่อง การปฏิบัติธรรม อาจารย์มนัส สิวาภิรมย์รัตน์

Buddhist Amulets as a Means for Dhamma practice: A Case Study of Buddhist Amulet of Ajarn Manus Sivapiromrut*

Dr. Robtis Waiyasusri**

Abstract

This research aims to study Buddhist amulets production as a means for Dhamma practice by using Ajarn Manus Sivapiromrut's production of Buddhist amulets as a case study. The research finds that producing the amulets is neither credulous nor superstitious belief that conflicts with Buddhist teachings as understood by common people. Instead, it contains a profound strategy to help convince both Buddhist amulet producers and amulet collectors to practice Dhamma according to the three items of meritorious action, namely:

1. Merit acquired by giving (Danamaya) – Producing Buddhist amulets gives the producers an opportunity to donate the amulets,

* This article is a part of research entitled “Reforming the Production of Buddhist Amulets and Using Them as a Means for hamma practice: A Case Study of Buddhist Amulet of Warongkot Viriyataro at Watputtaprompanyo Chaingmai province” funded by Chulalongkorn University (Centre for Buddhist Studies) 2020

** Faculty of Arts Dhurakij Pundit University E-mail: robtis.wai@dpu.ac.th
Received August 20, 2020, Revised October 22, 2020, Accepted May 11, 2021

and the amulet collectors an opportunity to make merits and donations in the temple grounds.

2. Moral behavior (Silamaya) - Buddhist amulet producers must follow the Five Precepts as a minimum requirement during production process, whereas amulet collectors will not violate the precepts as part of the requirement for Buddhist amulet worshipping.

3. Mental development (Bhavanamaya) – Buddhist amulet producers must meditate intently and intensively in order to invoke sacredness to the amulets, while amulet collectors will have an opportunity to meditate and pray to the amulets.

Key words: Buddhist Amulets, Dhamma practice, Ajarn Manus Sivapiromrut

1. บทนำ

บทความนี้เป็นงานศึกษาต่อยอดจากวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม (รอบทิศ ไวยสุศรี, 2552) โดยนำเนื้อหาทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบาย ในการปฏิบัติธรรมที่ได้จากวิทยานิพนธ์ มาต่อยอดโดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ทำกรณี ศึกษา กับ อาจารย์มนัส สิวาภิรมย์รัตน์ ซึ่งท่านเป็นอาจารย์สายฆราวาสที่ได้ศึกษา วิชาการสร้างพระเครื่องตามตำราดั้งเดิมของพระเกจิอาจารย์ต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงใน ประเทศไทยไว้เป็นจำนวนมากเช่น วิชาในสายหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จ.ชัยนาท (ท่านได้เรียนมาจากหลวงพ่อพุทธ วัดเขาไม้แดง ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เรียน วิชาจากหลวงปู่ศุข โดยตรง และยังได้สอบทานตำราวิชาสายหลวงปู่ศุขเพิ่มเติม จากหลวงพ่อมหาโพธิ์ วัดคลองมอญ หลวงพ่อบ่อม วัดราชคัมภ์ ฯลฯ), วิชาใน สายหลวงปู่ทอง วัดราชโยธา จ.กรุงเทพฯ (ท่านได้เรียนมาจากพระครูพิชัยมรงค์ ฤทธิ์ วัดคอกหมู ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เรียนวิชาจากหลวงปู่ทอง โดยตรง), วิชาใน สายหลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จ.นนทบุรี (ท่านได้เรียนมาจากหลวงปู่ทองสุข วัดสะพานสูง ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เรียนวิชาต่อจากหลวงปู่กลิ่น วัดสะพานสูง ซึ่งเป็น ศิษย์โดยตรงของหลวงปู่เอี่ยม) , วิชาในสายวัดประดู่ทรงธรรม จ.อยุธยา (ท่านได้ เรียนมาจากหลวงพ่อสละ วัดประดู่ทรงธรรม และอีกหลายท่านที่เป็นผู้สืบทอด สายวิชาของวัดประดู่ทรงธรรมมาโดยตรง) วิชาในสายหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค จ.อยุธยา (ท่านได้เรียนมาจากหลวงพ่อหวล วัดพิบูล ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เรียนวิชา จากหลวงพ่อบาน โดยตรง) และยังมีวิชาอีกหลายสำนักที่ท่านไปเรียนมาทั่ว ประเทศ รวมทั้งท่านยังได้เรียนวิชาการพื้นฐานในสายวัดปากน้ำ และวิชาการพื้นฐาน จาก หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี อีกด้วย

อาจารย์มนัสจึงถือเป็นตัวแทนของผู้รู้ในเรื่องของการสร้างพระเครื่อง ตามวิชาของโบราณจารย์แบบดั้งเดิมอย่างแท้จริงอีกท่านหนึ่งในปัจจุบัน ซึ่งการ ได้สัมภาษณ์อาจารย์มนัสเพื่อเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างของผู้สร้างพระเครื่องในยุค ปัจจุบัน จึงเป็นการนำเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้จากวิทยานิพนธ์มาต่อยอดเพื่อวิเคราะห์

ผลในเชิงปฏิบัติอย่างที่น่าสนใจศึกษาว่า วิธีการสร้างพระเครื่องเพื่อให้เป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมนั้น เมื่อนำลงมาวิเคราะห์ในภาคปฏิบัติกับผู้ที่เชี่ยวชาญในการสร้างพระเครื่องจริง ๆ แล้ว จะสามารถเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ตามที่วิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีไว้ได้จริงมากน้อยเพียงใด

จากวิชาการสร้างพระเครื่องต่าง ๆ ที่อาจารย์มนัสได้สืบทอดมาตามตำราดั้งเดิมไว้มากมายตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์เช่น ตำราสายวัดสะพานสูง ตำราสายวัดมะขามเฒ่า ไปจนถึงยุคอยุธยาเช่น ตำราสายวัดประดู่ทรงธรรมนั้น จะเห็นได้ว่า พระเครื่อง ถือเป็นหนึ่งในความเชื่อที่อยู่คู่กับชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนา มาตลอดนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งจุดประสงค์ดั้งเดิมในการสร้างพระเครื่องแต่เริ่มแรกนั้น เป็นเพียงการสร้างพระพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อทำไว้เป็นเครื่องระลึกถึงสังเวชนียสถานทั้งสิ้น เพราะถือกันว่าการสร้างรูปหล่อเคารพทางศาสนาเป็นการสร้างกุศลอันยิ่ง โดยมักมีการจารึกอักขรไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของพระพิมพ์ เป็นภาษาสันสกฤตก็มี มอหกรรม ก็มี ด้วยคาถาคัลยาณ ๆ กันว่า

เย ธมมา เหตุปฺปภาว เตสํ เหตุ ตถาคโธ (อาห)

เตสํ จ โย นิโรธो จ เอวํวาทิ มหาสมโณติ

แปลได้ว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตแสดงเหตุของธรรมเหล่านั้น และความดับของธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะ มีวาทะอย่างนี้” ซึ่งจารึกไว้เพื่อเป็นเครื่องช่วยประกาศคำสอนของพระพุทธศาสนาหากวันใดที่พระศาสนาเสื่อมลง การพบเห็นพระพิมพ์เหล่านี้พร้อมคำจารึก ย่อมอาจช่วยเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้พบเห็นกลับมาบังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเมื่อสืบค้นในเรื่องประเพณีการสร้างพระพิมพ์นั้น ปรากฏพบแต่ในฝ่ายของพระพุทธศาสนาเท่านั้น บรรดาพระพิมพ์ต่าง ๆ ที่พบในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือในประเทศอินเดีย มณฑลฮุนานในประเทศจีน ถิ่นต่าง ๆ ในแหลมมลายูและบนฝั่งทะเลยวณ ล้วนเป็นฝ่ายพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น (ยอร์ช เซเดส์, 2507, หน้า 35-41)

ต่อมาการสร้างพระพิมพ์ก็เริ่มได้รับอิทธิพลจากความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาแบบมหายาน และอิทธิพลในการนับถือผีแบบดั้งเดิม จึงทำให้เริ่มมีการทำพิธีปลุกเสกพระพิมพ์ ให้กลายเป็น พระเครื่อง ซึ่งหมายถึง พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย ย่อมาจากคำว่า พระเครื่องราง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, หน้า 762-763) ซึ่งเชื่อกันว่าการปลุกเสกพระเครื่องนั้นจะทำให้พระเครื่องเกิดความรู้สึกดีสิทธิ์แก่ผู้นำไปกราบไหว้บูชา สามารถคุ้มครองรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัย ช่วยให้มีโชคลาภ เป็นเมตตามหานิยม กันภูติผีปีศาจคุณไสยมนต์ดำต่าง ๆ ได้โดยมีการนำบทคาถาต่าง ๆ ที่มีความเชื่อแบบศาสนาพราหมณ์เข้ามาใช้ในการปลุกเสกเช่น พระมนต์หนูมานแผลงฤทธิ์

โอมเอิกเกริกพระหนูมาน แสนขวานฟันภูขวานก็หัก แสนหอก
ปักหอกก็เ็น แสนพะเนินจะตึกก็บมิไหว แสนปืนไผยิงภูก็บมิ
ต้อง แสนดาบสองฟันภูดาบก็หัก โอมตึกตึกตักตัก อัฐหินผาหัก
ในหัวภู หัวภูมันดังกำแพงเพชรเจ็ดชั้น เดชะคุณพระหนูมาน
ให้ประสิทธิแก่ภูสวาทะฯ

(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 110)

ภายหลังจึงได้เริ่มมีการดัดแปลงเอาพระพุทธรูปต่าง ๆ ลงไปใช้ในการปลุกเสกแทน ด้วยความเชื่อว่า แม้แต่มนต์ของพราหมณ์ยังเรืองอำนาจได้ ถ้าหากเป็นพุทธรูปก็ต้องยิ่งทรงอำนาจขึ้นยิ่งกว่าแน่นอนเช่น พระคาถาคุ้มคน

นะโมพุทธาเย พุทธังสระณัง คัจฉามิ ธัมมังสระณังคัจฉามิ
สังฆังสระณังคัจฉามิ
พระพุทธเจ้าเป็นกำแพงแก้ว พระธรรมเจ้าเป็นกำแพงทอง
พระสังฆเจ้าเป็นกำแพงเหล็ก

ป้องกันตัวข้าพเจ้าทั้งหลาย อย่าให้เป็นอันตรายใด ๆ ยะธา
พุทธโมณะ

(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 111)

ด้วยความเชื่อที่ผสมผสานแนวคิดของพราหมณ์ พุทธศาสนาแบบมหายาน รวมทั้งความเชื่อในเรื่องผีและสิ่งเหนือธรรมชาติที่คนไทยกราบไหว้บูชากันมานาน ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษดั้งเดิมจนทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่ว่าพระเครื่องมีความศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ดลบันดาลให้เกิดผลต่าง ๆ ได้อย่างอัศจรรย์นี้เอง จึงทำให้คนจำนวนมากมองการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยว่าเป็นแนวคิดที่ผิดจากคำสอนที่แท้จริงในพระพุทธศาสนา เป็นวิชาทางไสยศาสตร์ เดรัจฉานวิชา ทำให้คนงมงาย ไม่มีเหตุผล คอยแต่อ่อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การสร้างพระเครื่องของหลาย ๆ สำนักในประเทศไทยนั้น อาจไม่ได้ต้องการสร้างพระเครื่องด้วยเจตนาเพียงเพื่อให้เป็นเรื่องของไสยศาสตร์หรืออิทธิปาฏิหาริย์ แต่อาจเป็นการสร้างพระเครื่องด้วยเจตนาที่จะแฝงไว้เป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้คนหันเข้ามาปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ได้ง่ายมากขึ้นก็เป็นได้ ดังได้มีการศึกษาในวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ซึ่งพบว่า การสร้างพระเครื่องนั้น สามารถนำไปเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมได้ทั้งในส่วนของ บุญกิริยาวัตถุ และ ไตรสิกขา (รอบทิศ ไวยสุศรี, 2552, หน้า ข - ค) คือ

1. การสร้างและใช้พระเครื่องกับหลักบุญกิริยาวัตถุ - ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องรักษาศีล 5 เป็นอย่างน้อยทุกครั้งในการทำพิธีปลุกเสกสร้างพระเครื่อง (สีลมัย) หรือได้มีโอกาสสั่งสอนธรรมะต่าง ๆ ให้แก่ผู้มารับแจกพระเครื่อง (ธัมมเทสนามัย) เป็นต้น ส่วนผู้ใช้พระเครื่องเมื่อเข้าวัดไปบูชาพระเครื่อง ย่อมมีโอกาสได้บริจาคนานแก่ทางวัด (ทานมัย) หรือได้มีโอกาสฟังธรรมศึกษาหาความรู้จากพระเกจิอาจารย์ต่าง ๆ (ธัมมัสสวนมัย) เป็นต้น

2. การสร้างและใช้พระเครื่องตามหลักไตรสิกขา - ผู้สร้างพระเครื่องจะต้องฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนาอย่างยิ่งยวดให้ได้ในระดับฌาน 4 เป็นอย่างน้อย จึงจะสามารถปลุกเสกสร้างพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ (อธิจิตตสิกขา) เป็นต้น ส่วนผู้ใช้พระเครื่อง เมื่อบูชาพกพาพระเครื่องติดตัวอยู่เสมอ คนผู้นั้นย่อมไม่กล้าทำผิดศีลเพราะกลัวจะผิดข้อห้ามในการบูชาพระเครื่อง เมื่อรักษาศีลไปอย่างสม่ำเสมอจนเข้า ศีลนั้นก็จะเป็นนิสัยตามธรรมชาติในชีวิตไป ไม่อยากฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้นไปด้วยตนเอง ไม่ต้องรักษาศีลอีกต่อไป เพราะมีศีลเป็นปกติในชีวิตและจิตใจอย่างสมบูรณ์แล้ว (อธิศีลสิกขา) เป็นต้น

ดังนั้นหากสามารถศึกษาให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การสร้างพระเครื่องตามตำราดั้งเดิมที่โบราณจารย์ต่าง ๆ ได้สั่งสอนและเผยแพร่สืบทอดต่อกันมานั้น ไม่ใช่เป็นเพียงการสร้างเพื่อทำให้คนงมงายอยู่ในไสยศาสตร์ หรือหลงยึดติดอยู่เพียงเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ อันผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่กลับเป็นการสร้างที่มีเจตนาแผ่กุศลบารมีอันลึกซึ้งเพื่อโน้มน้าวให้พุทธบริษัททั้งหลายสามารถหันเข้ามาปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะเป็นการช่วยให้คนทั้งหลายสามารถเข้าใจถึงเจตนาในการการสร้างพระเครื่องของโบราณจารย์ได้อย่างถูกต้องแท้จริงมากยิ่งขึ้น และสามารถนำพระเครื่องที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งต่อไป โดยในงานวิจัยนี้จะศึกษาวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมโดยใช้กรณีศึกษาจากการสร้างพระเครื่องของ อาจารย์มนัส สีวภิรมย์รัตน์ เป็นหลัก

2. การสร้างพระเครื่องในพระพุทธศาสนา

การสร้างพระเครื่องในยุคแรกนั้น เริ่มมาจากการสร้างรูปลักษณะของพระพุทธเจ้าเพื่อกราบไหว้เคารพบูชา โดยการสร้างพระพุทธรูปนั้นเริ่มเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. 617 ในสมัยของพระเจ้ามิลินท์ (เมณันเดอร์) กษัตริย์อินเดียเชื้อสายกรีกแห่งนครสาละ แคว้นคันธารราฐ ผู้มีความสนพระทัยในปรัชญา

ทางธรรมของทุกศาสนา ได้สนทนาศาสนากับพระนาคเสน ซึ่งปรากฏข้อบันทึกการสนทนาในครั้งนั้นอยู่ในคัมภีร์มิลินทปัญหา และเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากพระองค์เป็นกษัตริย์อินเดียเชื้อสายกรีกที่คุ้นเคยกับการบูชารูปเคารพของเทพเจ้ากรีกต่าง ๆ เช่น เทพจูปีเตอร์ เทพเฮอร์มิส เทพอพอลโล เป็นต้น มานานแล้ว พระองค์จึงรับสั่งให้สร้างระพุทธรูปขึ้นมา โดยส่วนใหญ่จะแกะจากหินสีเทาอมเขียวที่เรียกกันว่า “Schest Stone” โดยยึดรูปแบบศิลปะกรีกแบบเฮเลนนิคเอาไว้ ซึ่งต่อมาเราเรียกศิลปกรรมกรีกผสมอินเดียนี้ว่า “ศิลปะแบบคันธารราฐ”(สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์, 2546, หน้า 21 – 26)

ส่วนในประเทศไทยนั้น แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะได้รับการเผยแพร่เข้ามาตั้งแต่ในสมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระโสณะและพระอุตตระมาเป็นพระสมณทูตเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ (คือที่จังหวัดนครปฐม) (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2522, หน้า 70 - 71) แต่กลับเพิ่งเริ่มมีพระพุทธรูปปรากฏขึ้นในประเทศไทยในสมัยทวารวดีช่วงพุทธศตวรรษที่ 9 – 11 โดยเป็นพระพุทธรูปเก่าแบบศิลปะอมราวดี คุปตะ และหลังคุปตะ ที่นำเข้ามาจากอินเดีย ดังปรากฏหลักฐานสำคัญเช่น พระพุทธรูปสำริดปางแสดงธรรมสมัยอมราวดี ที่อำเภอสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พระพุทธรูปปางประทานพรสมัยคุปตะ ที่อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระพุทธรูปปางแสดงธรรมสมัยหลังคุปตะ ที่อำเภอบ้านนา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 39 - 40) และยังพบอีกขุมบิตรสามองค์สร้างด้วยดินเผา ที่เขาพบพระ เมืองอู่ทอง ซึ่งเป็นศิลปะใกล้เคียงกับพระพุทธรูปในสมัยอมราวดีที่สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 9 - 10 โดยเป็นงานที่สร้างขึ้นเองในท้องถิ่นเพื่อประดับศาสนสถานซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้ได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา มีการสร้างรูปเคารพเป็นของตัวเอง และรู้จักศาสนสถานแล้ว (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 51) ส่วนศิลปะการสร้างพระพุทธรูปแบบทวารวดีในประเทศไทยเองนั้น ก็ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะแบบคุปตะ แต่มีความแตกต่างกันออกไปคือ พระนั่งห้อยพระบาทที่มีดอกบัวรองรับนั้น ศิลปะของทวารวดีจะทำดอกบัวเป็นกลีบใหญ่ มีทั้งบัวคว่ำและ

บัวหาย และประภามณฑลเบื้องหลังของศิลปะคุปตะจะให้เป็นแผ่นกลม แต่ของ ทวาราวดีจะให้เป็นเส้นโค้งรอบพระเศียรบรรจบกัน มียอดแหลมแบบเรือนแก้ว หรือพระรัศมี นอกจากนี้พระพักตร์ของทวาราวดีจะทำเส้นพระขนงติดต่อกัน (น. ณ ปากน้ำ, 2515, หน้า 106-112)

หลังจากมีการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ไว้กราบไหว้บูชาแล้ว จึงเริ่มมีการสร้างพระพุทธรูปขนาดเล็กตามมา โดยแรกเริ่มนั้นเป็นการสร้างด้วยเจตนา ในลักษณะเป็นพระพิมพ์เท่านั้น คือเป็นพระที่สร้างขึ้นตามแบบแม่พิมพ์โดยยังไม่ได้มีการทำพิธีปลุกเสกเลขยันต์คาถาให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ดังเช่นการสร้างพระเครื่อง ซึ่งพระพิมพ์ต่าง ๆ นั้น ถูกสร้างขึ้นด้วยจุดประสงค์หลาย ๆ ประการ เช่น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547, หน้า 173-174)

2.1 สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในการสักการะสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

เมื่อเหล่าพุทธศาสนิกชนได้เดินทางไปสักการะสังเวชนียสถานทั้ง 4 คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และ ปรีณิพพาน แล้ว ก็อาจจะนำเอาพระพิมพ์ที่สร้างขึ้นตามศาสนสถานต่าง ๆ เหล่านั้นติดตัวกลับไปเป็นที่ระลึกว่าได้เคยไปสักการะในสถานที่เหล่านั้นมาแล้ว และยังสามารถนำพระพิมพ์เหล่านั้นมาบูชาได้ด้วยเช่น พระพิมพ์ที่พบที่ตำบลพงตึก อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีรูปพระพุทธเจ้าประทับนั่งแสดงธรรมเทศนาอยู่ใต้ยอดปราสาท ซึ่งเป็นยอดปราสาทแบบเดียวกับที่เมืองพุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นต้น (ยอร์ช เซเดส์, 2507, หน้า 37-38)

2.2 สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา

ตามคติความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ว่า เมื่อนับจากพุทธกาลล่วงเลยไป 5,000 ปีแล้ว ศาสนาพุทธจะเสื่อมลงและสูญหายไปจากโลก จึงทำให้มีการสร้างพระพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในยุคแรกมักมีการจารึกคาถาซึ่งเป็นหัวใจพระพุทธศาสนาคือ “เอ ธมมา เหตุปภวา...” โดยจารึกไว้ที่ด้านบน หรือด้านข้าง

หรือด้านล่างของพระพิมพ์ แล้วนำไปบรรจุไว้ในเจดีย์ต่าง ๆ เพื่อเมื่อเวลาใดที่ พระพุทธศาสนาเสื่อมลงไปไม่มีผู้รู้จัก หากคนรุ่นหลังมาพบพระพิมพ์เหล่านี้ จะได้มีการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ได้อีกครั้ง

2.3 สร้างขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย

ในคติทางพระพุทธศาสนามหายานส่วนใหญ่นั้นมีการสร้างพระพิมพ์ดินดิบ เป็นรูปพระโพธิสัตว์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย โดยจะนำเอาเถาและอัฐิของผู้ตายที่เผาแล้วมาผสมกับดินทำเป็นพระพิมพ์ขึ้น โดยเชื่อว่าพระโพธิสัตว์ จะได้พาวินญาณของผู้ตายให้พ้นทุกข์ขึ้นสู่สวรรค์ได้เช่น พระพิมพ์ในสมัยศรีวิชัย เป็นต้น (ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้า สุภัทดิศ ดิศกุล, 2550, หน้า 84)

2.4 สร้างขึ้นในฐานะรูปเคารพบูชาหรือเป็นภาพเล่าเรื่อง

ตามคติของเถรวาทในสมัยทวารวดีแล้ว มักสร้างพระพิมพ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อนำไว้เคารพบูชาเช่นเดียวกับการสร้างพระพุทธรูป รวมทั้งในพระพิมพ์เป็นภาพเล่าเรื่อง เช่นพุทธประวัติต่าง ๆ เพราะการสร้างพระพิมพ์สามารถสร้างได้ทีละมาก ๆ ไม่เหมือนกับการสร้างประติมากรรมอื่น ๆ ที่ทำได้ทีละชิ้น

จะเห็นได้ว่าการสร้างพระในสมัยแรก ๆ นั้น มีเจตนาอยู่ที่ การสร้างบุญกุศล และสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เป็นหลักเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาในการสร้างเพื่อนำมาปลูกเสกเลขยันต์คาถาลงไปให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์อธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ในลักษณะของพระเครื่องแต่อย่างใด โดยจุดเริ่มต้นในการสร้างพระเครื่องที่มีเจตนาในการสร้างพระเพื่อนำมาปลูกเสกให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นั้น อาจจะเริ่มมาจากแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเช่นในนิกายมนตรยาน ซึ่งเป็นนิกายที่รับเอาพิธีกรรม และ อาถรรพเวทของพราหมณ์เข้ามาสั่งสอนด้วยแต่แก้ไขให้เป็นของพระพุทธศาสนาแทน เช่นแทนที่จะบูชาพระศิวะ ก็บูชาพระพุทธเจ้าแทน เป็นต้น (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522, หน้า 240) โดยในนิกายมนตรยานนี้ จะมีการสวดธารณีต่าง ๆ ซึ่งเชื่อกันว่ามีอำนาจความเข้มขลังเป็นอย่างมากใช้ได้ทั้งทางพระเดช

และพระคุณเช่น “มหากุณหาภุทยธารณี” ซึ่งเป็นธารณีของพะอวลโลกิเตศวร ซึ่งจะทำให้ผู้สวดเกิดความเจริญสุขสวัสดิ์ รอดพ้นจากภัยอันตรายโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522, หน้า 247-249) และยังมีการบำเพ็ญจตุรอาถรรพ์ 4 ประการคือพิธีอาถรรพ์เพื่อสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้น บำบัดภัยธรรมชาติ และ ภัยต่อตัวบุคคลพิธีอาถรรพ์ในการเพิ่มความสุขสมบูรณ์ เช่น การขอลาภยศ ขอความสุข พิธีอาถรรพ์ในการกำจัดศัตรูผู้ขัดขวางสังฆธรรม และพิธีอาถรรพ์ในทางเมตตา เพื่อให้คนเคารพนับถือ เมตตารักใคร่ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522, หน้า 274-275)

ในนิกายมนตรยานของทิเบต จะมีการสร้างรูปเคารพของพระโฆษชัยคุรุ ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าแห่งการรักษาพยาบาลโรคทั้งปวง รวมทั้งโรคสำคัญคือ อวิชา ดังใน “โฆษชัยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตสูตร” ที่ได้กล่าวถึงปณิธานของพระองค์ ที่ขอให้สรรพสัตว์ปราศจากโรคภัยทั้งปวง (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชัญเสน, 2538, หน้า 128) โดยมีการสร้างทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มักทรงวชิระในพระหัตถ์ ซ้ายเป็นส่วนมาก บางแบบก็ทำเป็นเศียรโล้นนั่งแบบมารวิชัย มีทั้งเนื้อสัมฤทธิ์ทอง สัมฤทธิ์เงิน (พินัย ศักดิ์เสนีย์, 2511, หน้า 4-8) โดยทำในลักษณะของ “พระกริ่ง” คือ พระเครื่องที่ทำด้วยโลหะ ช่างในกลวง มีก้อนโลหะกลอน เขย่าดังกริ่ง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, หน้า 68) ซึ่งการสร้างพระโฆษชัยคุรุนั้น เพื่อให้พระโฆษชัยคุรุถึงพร้อมด้วยพุทธภาวะอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องสร้างจากปญฺจโลหะ อันเป็นโลหะที่เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ (พระไวโรจนะ, พระรัตนธวัชพุทธะ, พระมุกตบุษยปราชพาพุทธะ, พระอมิตาภพุทธะ, พระพูนทุกิเมฆนิโรชะพุทธะ) แล้วอุดช่องที่ประจุนั้นด้วยมหาพุทธาคม 5 แห่ง จึงจะถือว่าเป็นพระโฆษชัยคุรุที่สมบูรณ์ด้วยพุทธภาวะและอาถรรพ์ มีทั้งพระเดชและพระคุณ เข้าถึงจตุรอาถรรพ์ทั้ง 4 ประการอย่างสมบูรณ์ตามคัมภีร์ของนิกายมนตรยานคือ สร้างความสงบสุข เพิ่มความสุขสมบูรณ์ กำราบปราบศัตรู และสร้างความเป็นเมตตาให้ผู้คนรักใคร่ โดยเวลาที่พระคณาจารย์จะขออิทธิพลทางจตุรอาถรรพ์ ก็จะอาราธนาพระโฆษชัยคุรูก่อนน้ำพระพุทธรูปมนต์ อธิษฐานให้

น้ำนั้นเป็นดั่งน้ำอมฤตพุทฺธบริโศก ซึ่งพระโภษะชยคุรุทรงไว้ในคนโทที่พระหัตถ์ซ้าย (หรือขออานาภาพแห่ง วัชร พระขรรค์ ศร หรือจักร ตามแต่แบบของพระโภษะชยคุรุ นั้น ๆ) ดลบันดาลให้ผู้อาบกินน้ำพระพุทฺธมนต์นั้นสมความปรารถนาตามที อธิษฐาน โดยพระเถระผู้อาราธนาจะเขย่าพระโภษะชยคุรุพร้อมกันไปด้วย (พินัย ศักดิ์เสนีย์, 2511, หน้า 6-7)

ส่วนการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ที่มีเจตนาในการสร้าง พระแล้วทำพิธีปลุกเสกให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นั้น อาจจะพอสืบค้นพิจารณาได้จากหลักฐานในตำนานหรือเรื่องเล่าต่าง ๆ ซึ่งพบว่ามี การคิดสร้างพระเครื่องเกิดขึ้นในประเทศไทยกันมานานนับพันปีแล้ว ดังเช่นตำนานในการสร้าง “พระรอดลำพูน” ซึ่งกล่าวว่า เมื่อครั้งที่พระนางจามเทวีเสด็จขึ้นมาจากกรุงละโว้เพื่อมาครองเมืองหริภุญชัยนั้น สุกกทันต์ฤาษี และวาสุเทพฤาษี ผู้เป็นผู้ดำริคิดสร้างเมืองหริภุญชัย ร่วมกับเหล่าปราชญ์ต่าง ๆ ในสมัยนั้น ได้จัดพิธีสร้างพระพุทฺธปฏิมาขนาดเล็กขึ้น โดยปลุกเสกด้วยมหาพุทฺธมนต์ พร้อมด้วยกำลังของสมาบัติ 8 ที่ตนได้บำเพ็ญสำเร็จมา เพื่อประกาศพระพุทฺธศาสนาให้กว้างไกลต่อไปในภายภาคหน้า และเพื่อสร้างเสริมอานาภาพให้แก่พระนางจามเทวี และเหล่าชนชาวหริภุญชัยในยุคหลังต่อไปโดยพระนางจามเทวีเป็นองค์ประธานจัดสร้างเมื่อครั้งเสด็จมาครองเมืองลำพูนในราว พ.ศ. 1205 โดยพระรอดนั้น เป็นพระที่มีศิลปะอยู่ในสมัยทวารวดี (พุทฺธศตวรรษที่ 11 – 16) (พินัย ศักดิ์เสนีย์, 2511, หน้า 475-491) นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานการสร้างพระด้วยเจตนาให้เป็นพระเครื่อง จากสำเนาจารึกลานทองที่มีการค้นพบในเจดีย์วัดพระศรีมหาธาตุ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งกล่าวถึง การสร้าง “พระผงสุพรรณ” ไว้ว่า

ศุภมัสดุ 1265 สิทธิการิยะ แสดงบอกไว้ให้รู้ มีฤาษีทั้งสี่ตน
พระฤาษีพิมพิลาไลย์เป็นประธาน เราทำด้วยฤทธิ์ ทำด้วย
เครื่องประดิษฐ์มีสุวรรณเปนต้น คือบรมกษัตริย์พระยาศรีธรรม
โศกราช เปนผู้ศรัทธาฤาษีทั้งสี่ตน จึงพร้อมกันนำเอาว่าน

ทั้งหลาย พระราชาจึงอัญเชิญเทพยดามาช่วยกันทำพิธี ทำเป็น
พระพิมพ์ไว้สถาน 1 แดง สถาน 1 ดำ ให้เอาว่านทำเปนผงก้อน
พิมพ์ด้วยลายมือของมหาเถระปิยะทัสสะสวัสดิบุตฺร คือ
เปนใหญ่ เปนประธานในที่นั้น ได้เอาแร่ต่าง ๆ ซัดยาสำเร็จแล้ว
ให้นามแร่ว่า สังฆวานร ได้หล่อเป็นพิมพ์ต่าง ๆ มีอานุภาพต่างกัน
เสกด้วยมนต์คาถาทั้งปวงครบ 3 เดือน แล้วท่านเอาไปประดิษ
สถานไว้ในสถูปใหญ่แห่งหนึ่ง ที่เมืองพันทุม ถ้าผู้ใดได้พบเห็น
ให้รีบเอาไปสักการบูชาเปนของวิเศษ แม้จะมีอันตรายประการใด
ก็ดี ให้อาราธนาผู้ใดที่ค่อ อาจคุ้มครองพยานตรายได้ทั้งปวง
ถ้าผู้ใดจะออกกรรมรงค์สงคราม ประสพิตีด้วยสารทตราวุธทั้งปวง
เอาพระลงสรงน้ำมันหอม แล้วนึ่งบริกรรม พุทธคุณ ธรรมคุณ
สังฆคุณ 103 จบ พาหุง 13 จบ ใส่ขันสัมฤทธิ์ นึ่งอธิฐานตาม
ความปรารถนาเถิด ให้ทาทั้งหน้าและผม คอ น้าอก ถ้าจะใช้ใน
ทางเมตตาให้มีสง่า เจริญใจคนทั้งหลายเชื่อฟังยำเกรง ให้
เอาพระไว้ในน้ำมันหอม เสกด้วยคาถาเนาหระคุณ 13 จบ
พาหุง 13 จบ พระพุทธรุณ 13 จบ ให้เอาดอกไม้ธูปเทียนบูชา
ทำพิธีในวันเสาร์ น้ำมันหอมเก็บไว้ใช้ได้เสมอ ทาริมฝีปาก
หน้าผาก และผม ถ้าผู้ใดพบพระตามที่กล่าวมานี้ พระว่านก็ดี
พระเกสรก็ดี ทำด้วยแร่สังฆวานรก็ดี อย่าประมาณเลย อานุภาพ
พระทั้ง 3 อย่างนี้ดุจกำแพงแก้ว กันอันตรายทั้งปวง แล้วให้ว่า
คาถา ทเยสันตา จนจบพระพุทธรุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ
จนจบ พาหุงไปจนจบ แล้วให้ว่าดังนี้อีก คะเตสิเก กะระนัง
มะกาไชยยังมังคะลัง นะมะพะทะ แล้วให้ว่า กิริมิถิ กรุมฤ เเกร
เมเถ กะระมะถะ ประสพิตีแล

(สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย, 2549, หน้า 18)

แม้หลักฐานการสร้างพระเครื่องในประเทศไทยจะมีมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี แต่การเริ่มพบภาพพระเครื่องมาห้อยคอติดตัวอย่างที่พบเห็นในปัจจุบันนั้น น่าจะเริ่มเป็นที่นิยมหลังจากสมัยอยุธยา เพราะในพงศาวดารและเรื่องราวต่าง ๆ ในสมัยอยุธยาเช่นตอนที่เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ไปฝรั่งเศส และได้มีการแสดงความอยู่ยงคงกระพันโดยให้ทหารไทยยืนแอ่นอกให้ทหารฝรั่งเศสยิง หรือเรื่องในสมัยใกล้เคียงกรุง ที่กล่าวถึงนายฤกษ์ซึ่งเป็นอาจารย์ทางอยู่ยงคงกระพัน อาสาฝากองทหารไทยนั่งเรือไปขับไล่พม่าที่ตั้งค่ายล้อมอยู่ที่วัดท่าการ้อง โดยนายฤกษ์แต่งกายใส่เสื้อลงยันต์ โทกผ้าประเจียด และเครื่องรางต่าง ๆ ออกไปท้าพม่าให้ออกมาสู้รบ เป็นต้น กลับไม่พบข้อความที่กล่าวถึงเรื่องของพระเครื่องแต่อย่างใดเลย นอกจากนี้ ในภาพจิตรกรรมฝาผนังต่าง ๆ สมัยอยุธยานั้น ก็พบแต่ภาพของทหารที่ใส่เสื้อลงยันต์ แต่กลับไม่พบภาพทหารที่ห้อยพระเครื่องเลย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2537, หน้า 14) (อย่างไรก็ดี การพบภาพพระเครื่องติดตัวนั้น อาจจะเริ่มมีเกิดขึ้นมาบ้างแล้วในสมัยอยุธยา แต่อาจจะยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะคนไทยในสมัยก่อนจะเชื่อว่าพระพุทธรูปหรือพระพิมพ์ต่าง ๆ นั้น เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งบริสุทธิ์ ควรอยู่ที่วัด มากกว่าจะนำมาไว้ที่บ้าน หรือพกติดตัว)

ความนิยมพบภาพพระเครื่องติดตัวนั้น น่าจะเริ่มปรากฏชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา เพราะในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้น พระองค์ทรงเป็นผู้นำหลายด้านในการเลิกคึดและประเพณีบางอย่างแต่โบราณ แล้วทรงสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นแทนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกาลเวลาในสมัยนั้น เช่นการตั้งคณะธรรมยุติกนิกาย การสร้างพระสยามเทวาธิราช เป็นต้น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2537, หน้า 31-33) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดที่มาจากพระมหากษัตริย์นี้ นับเป็นการเปิดช่องให้มีการผสมผสานทางแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับ แนวคิดความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังต่าง ๆ ที่เชื่อว่าหากพกพาไว้กับตัวแล้วจะสามารถช่วยป้องกันอันตราย ทำให้เกิดเมตตามหานิยม เกิดโชคลาภต่าง ๆ ได้ โดยจะเห็นได้ว่าพระพิมพ์รุ่นใหม่ ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาในช่วงสมัยนี้นั้น ไม่จำเป็นต้องนำไปฝังในกรุต่าง ๆ เพื่อสืบอายุพระศาสนา หรืออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายดังเช่น

พระพิมพ์ในสมัยก่อนอีกต่อไป พระเกจิอาจารย์ในยุคนี้ก็จะสร้างพระขึ้นมาร่วมกับปลุกเสกลงคาถาอาคมเลขยันต์ต่าง ๆ ไว้แจกบรรดาสานุศิษย์ ซึ่งสังเกตได้ง่าย ๆ จากการที่พระเครื่องที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ มักมีการลงอักขระเลขยันต์ไว้ด้านหลัง ในขณะที่พระพิมพ์ในรุ่นก่อนไม่มีใครทำกัน

3. วิธีการสร้างพระเครื่อง

การศึกษาเรื่องการสร้างพระเครื่องให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ นั้น นอกจากศึกษาประวัติความเป็นมาแล้ว การศึกษาถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างพระเครื่องก็มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการสร้างพระเครื่องได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาเหตุผลภายในการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ที่ถูกแฝงไว้อยู่ในการสร้างพระเครื่องได้อย่างละเอียดชัดเจนด้วย โดยการสร้างพระเครื่องมีขั้นตอนหลัก ๆ อยู่ 3 ขั้นตอนคือ

3.1 การจัดเตรียมมวลสาร

ก่อนที่จะสร้างพระเครื่อง ผู้สร้างจะต้องจัดเตรียมหามวลสารต่าง ๆ ที่จะใช้ผสมสร้างพระเครื่องให้เรียบร้อย โดยมวลสารที่ใช้ในการสร้างพระเครื่องนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.1.1 มวลสารที่มีอยู่แล้ว

หมายถึงมวลสารที่ไม่ต้องทำขึ้นใหม่ ได้แก่ มวลสารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น วนายา, คด, เหล็กไหล, พระธาตุ, กาฝาก, ไม้ขนุน, มะยม, ไม้พญาจันทน์, เขี้ยวเสือ, งาช้าง ฯลฯ หรือมวลสารจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นไว้แล้วและเชื่อว่ามีคุณค่าดีลึกลับเช่นโคลเสม้า, ตะปูสังฆวนร (ตะปูที่ใช้สร้างโบสถ์วิหารต่าง ๆ), กระเบื้องหลังคาโบสถ์, ข้าวกันบาตร, ดอกไม้รูปเทียนบูชาพระ, ตำราโบราณ ฯลฯ

3.1.2 มวลสารที่สร้างขึ้นใหม่

หมายถึงมวลสารที่ทำขึ้นใหม่ด้วยการลงอักขระเลขยันต์ปลุกเสกด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.1.2.1 มวลสารผง

หมายถึงมวลสารที่เกิดจากการผสมปลุกเสกสิ่งของต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นมาเพื่อใช้ในการผสมสร้างพระเครื่องเนื้อผง ซึ่งการทำผงนั้นมีหลายรูปแบบเช่น ผงปถมัง ผงอิธะเจ ผงมหาธาตุ ผงตรีนิสิงเห ฯลฯ โดยกระบวนการในการทำนั้นจะต้องเริ่มทำดินสอก่อนโดยใช้ดินสอพองมาละลายน้ำปั้นขึ้นมาให้กลมโตประมาณเท่าหัวแม่มือ ยาวประมาณ 3-4 นิ้ว เสร็จแล้วเอาไปตากให้แห้ง แล้วเอาใบตำลึงมาคั้นเอาน้ำ ย้อมดินสอนั้นให้ทั่ว เพื่อให้ดินสอไม่ติดมือ ส่วนกระดานที่ใช้เขียนก็ควรใช้กระดานชนวนแบบโบราณที่พวกโหรใช้กันอยู่ เพราะมีขนาดใหญ่และสะดวกในการลบกวาดผงด้วยแล้วจึงเอาดินสอนั้นมาเขียนเป็นอักขระเลขยันต์ต่าง ๆ ลงไปบนกระดานซึ่งกระบวนการลบทำผงนี้มีรายละเอียดและความซับซ้อนมากเช่นการลบทำผง “อิธะเจ” โดยเวลาทำผงจะต้องลงตัวคาถา อิธะเจตะโสทัฬหังคณหาภิยามะสาในกระดานชนวนก่อน แล้วจึงลบอักขระให้เปลี่ยนเป็น นะโมพุทธานะ แล้วจึงลบนะโมพุทธานะให้เปลี่ยนเป็น มะอะอุ แล้วจึงลบมะอะอุให้เปลี่ยนเป็น องค์พระ แล้วจึงลบองค์พระให้เปลี่ยนเป็น ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา แล้วจึงลบทุกขังให้เป็นสุญชั้น 1 ลบอนิจจังให้เป็นสุญ 2 ชั้น ลบอนัตตาให้เป็นสุญ 3 ชั้น จึงจะสำเร็จเป็นผงอิธะเจ (เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 93-114)

3.1.2.2 มวลสารโลหะ

หมายถึงมวลสารที่เกิดจากการลงอักขระเลขยันต์ต่าง ๆ ลงไปในแผ่นโลหะเช่น แผ่นทองคำ แผ่นเงิน แผ่นทองแดง ฯลฯ แล้วนำไปหลอมผสมรวมกันเป็นแท่งชนวน เพื่อนำไปสร้างพระเครื่องเนื้อโลหะต่อไป โดยยันต์ที่ใช้

ในการลงแผ่นโลหะนั้น มีหลายรูปแบบเช่น ตัวนะแบบต่าง ๆ ยันต์ตารางแบบต่าง ๆ ยันต์รูปภาพแบบต่าง ๆ โดยเมื่อลงเสร็จแล้วก็ต้องนำมาปลุกเสกแล้วนำมาลบลม คือเมื่อลงยันต์เสร็จก็นำแผ่นโลหะนั้นมาลบขัดให้เรียบแล้วจึงลงยันต์ทับถมลงไปใหม่อีกเรื่อย ๆ จนกว่าจะครบตามแต่ละตำราหรือความพอใจของผู้ลงว่าใช้งานได้เช่นในลงแผ่นยันต์เพื่อสร้างพระกริ่ง จะต้องนำแผ่นโลหะมาลงยันต์ทับถมกันไปถึง 108 พระยันต์และนะปถมังอีก 14 นะจึงจะนำไปใช้หล่อหลอมเป็นองค์พระต่อไปได้ (เทพ สาริกบุตร, 2528, หน้า 173)

3.2 การสร้างองค์พระ

หลังจากจัดเตรียมมวลสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำมวลสารเหล่านั้นไปสร้างเป็นองค์พระต่อไป โดยหากเป็นพระเครื่องเนื้อผง ก็จะนำผงมวลสารต่าง ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน แล้วกดลงไปในแม่พิมพ์ที่เตรียมไว้ให้ออกมาเป็นพระเครื่องรูปทรงต่าง ๆ ตามที่ต้องการหรือถ้าเป็นพระเครื่องเนื้อโลหะ ก็จะมีการนำแผ่นยันต์ต่าง ๆ ที่ลงไว้ กับโลหะศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ ไปหลอมรวมด้วยความร้อน แล้วเทลงไปแม่พิมพ์ให้ออกมาเป็นรูปหล่อตามแบบที่ต้องการ หรือถ้าเป็นเหรียญ ก็จะนำแผ่นโลหะที่ลงยันต์เตรียมเอาไว้ ไปหลอมรีดเป็นแผ่นขนานเอาไว้ แล้วจึงนำไปวางในแม่พิมพ์เหรียญ และกดปั๊มแม่พิมพ์ออกมาให้เป็นเหรียญตามแบบที่ต้องการ

หากเป็นการสร้างองค์พระเนื้อผง ผู้กดพิมพ์พระ หรือผู้ที่แกะพิมพ์พระเช่น ในตำราการแกะพระห้ามสมุทรนั้น หากเป็นพระภิกษุสงฆ์ จะต้องแสดงอาบัติก่อน ถ้าเป็นฆราวาสก็ต้องนุ่งขาวห่มขาว สมาทานศีล 5 หรือ ศีล 8 ก่อน และจะต้องนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 5 รูป มาสวดชัยนโต (เทพ สาริกบุตร, 2547, หน้า 846) ส่วนถ้าเป็นการสร้างพระเนื้อโลหะนั้น จะต้องหาฤกษ์ดีในการหล่อพระ และในวันหล่อจะต้องลงยันต์ 108 เพื่อใช้ไล่ผสมลงในการหล่อพระด้วย โดยต้องลงในพระอุโบสถ นิมนต์พระสงฆ์มาสวดชัยมงคลคาถา หากผู้ลงเป็นคฤหัสถ์ต้องสมาทานศีลก่อนลง เมื่อลงเสร็จแล้วก็ให้ปลุกเสกพระยันต์ต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ

จนกว่าจะถึงเวลาหล่อพระจริง เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นเมื่อถึงฤกษ์ที่กำหนด จึงมีการทำพิธีบูชาพระ บวงสรวงเทพยดา และมีพระสงฆ์มาสวดพุทธาภิเษกและเจริญพระพุทธมนต์ตลอดพิธี (ช่างผู้เททองเองก็ต้องนุ่งขาวห่มขาวด้วย) (เทพ สาริกบุตร, 2550, หน้า 598 - 617)

3.3 การปลุกเสกพระเครื่อง

หลังจากสร้างองค์พระขึ้นมาสำเร็จแล้ว ขั้นตอนสำคัญที่สุดที่จะทำให้องค์พระเหล่านั้นไม่ใช่แค่เป็นพระพิมพ์ แต่เป็นพระเครื่อง ก็คือการนำองค์พระที่สร้างขึ้นมาแล้วนั้นไปทำพิธีปลุกเสก คือทำให้องค์พระนั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการเช่น นำพระเครื่องไปบูชาแล้ว คงกระพันแล้วคลาด เป็นโชคลาภเมตตามหาานิยม กันคุณไสยมนต์ดำ รักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ เป็นต้น โดยการปลุกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์นั้น มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการคือ

3.3.1 การตั้งธาตุขึ้น

ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนประกอบจากธาตุ 4 ดิน น้ำ ลม ไฟ มาผสมรวมกัน หากสามารถตั้งธาตุหนุนธาตุในพระเครื่องให้มีความสมบูรณ์ลงตัวแล้วย่อมทำให้พระเครื่องเหล่านั้นมีความศักดิ์สิทธิ์สมบูรณ์ โดยต้องเริ่มด้วยการตั้งแม่ธาตุทั้ง 5 คือ นะ (น้ำ) โม (ดิน) พุท (ไฟ) ธา (ลม) ยะ (อากาศ) แล้วถอดออกมาเป็นธาตุ 4 คือ นะ (น้ำ) มะ (ดิน) พะ (ไฟ) ลม (ทะเล) (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 58-60)

จากนั้นจึงใช้ธาตุพระกรณียคือ “จะมะกะสะ” (เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 75-77) มาผูกไว้ไม่ให้ธาตุเสื่อม ซึ่งธาตุพระกรณียนี้ มีที่มาจากเมื่อครั้งพระสาริบุตรได้กราบทูลถามพระพุทธองค์ว่าเมื่อพุทธศาสนิกชนอันจะมาบังเกิดภายหลังเมื่อพุทธศาสนาล่วงแล้วนานไปความทรงจำหรือความแตกฉานในพระไตรปิฎกย่อมเสื่อมลงจะมีหลักธรรมใดอันจะพอเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวปฏิบัติได้ พระพุทธองค์จึงได้ทรงเทศนากรณียภาษิตขึ้นคือจข พุชชนสัสคังจละเนนการคคณชั่ว (ย่อเป็นหัวใจว่าจะ) ภาษ สาธุสมาคังจหมันคบหาสมาคมด้วยบัณฑิต (ย่อเป็น

หัวใจว่าอะ) กร ปุญญมโหระตตังสร้างบุญทั้งกลางวันและกลางคืน(ย่อเป็นหัวใจว่าอะ) และ สร นิจจมนิจจตังจรลิกถึงความไม่เที่ยงแห่งสังขารเป็นนิจ (ย่อหัวใจว่าสะ)

ต่อมาจึงหนุนธาตุด้วยแก้ว 4 ดวง คือ นมะอะอุ (เทพ สาริกบุตร, 2525, หน้า 95) โดย นะ คือ แก้วมณีโชติ มะคือแก้วไพฑูรย์อะ คือแก้ววิเชียรอุคือ แก้วปัทมราชนะคือธาตุน้ำมะคือธาตุดินอะคือธาตุไฟอุคือธาตุลมแก้วมณีโชติ อยู่หัวแก้ววิเชียรอยู่หลังแก้วไพฑูรย์อยู่ใจแก้วปัทมราชอยู่ปาก

เมื่อนำธาตุทั้งมวลมาผสมรวมกันจึงได้เป็นวิธีการตั้งธาตุ ซึ่งมีหลักการใช้ คือ ธาตุน้ำใช้ทางเส้นห่มตต, ธาตุดินใช้ทางคกงระพันชาตรีอิทธิปาฏิหาริย์, ธาตุไฟใช้ทางขับไล่ภูตผีสะเดาะและธาตุลมใช้ทางล่องหนกำบังสะกดจิ้งจกโดยมีวิธีเดินธาตุดังนี้

อาโปธาตุ- นะโมพุทธาเยะ นมะพะทะ จะกะกะสะจะหนุน
ด้วยแก้วมณีโชตินะมะมะนะนะอะอะนะนะอุอะ
ปถวีธาตุ- นะโมพุทธาเยะมะพะทะนะกะกะสะจะหนุนด้วย
แก้วไพฑูรย์มะนะนะมะมะอะอะมะอะอุอะ
เตโชธาตุ- นะโมพุทธาเยะพะทะนะมะกะสะจะกะหนุนด้วย
แก้ววิเชียรอะนะนะอะอะมะมะอะอะอุอะ
วาโยธาตุ - นะโมพุทธาเยะทะนะมะพะสะจะกะกะหนุนด้วย
แก้วปัทมราชอุนะนะอุอะมะอะอุอะอะอุ

(เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 37-39)

หลังจากตั้งธาตุแล้ว จึงต่อด้วยการตั้งชั้น 5 เพื่อให้สิ่งที่ปลุกเสกนั้น เหมือนเกิดมีชีวิตขึ้นมาโดยเดินไปตามคาถาหัวใจพระพุทเจ้า 5 พระองค์และมาน 5 คือ นะกาโรกุกุสันโธ โมกาโรโกนาคะมะโน พุทกาโรกัสสะโปพุทโธ ธากาโรโคตะโมพุทโธ ยะกาโรริยะเมตตัยโย ปัญจะพุทธานะนามิหัง นะกาโรปะละมังฉานัง โมกาโรพุตยังฉานัง พุทกาโรตะตยังฉานัง ธากาโรจะตุลลังฉานัง ยะกาโรปัญจะมัง

ณานัง นะโมพุทธานะลักษณะณังสัพพะพุทเธติเทสิตัง นะกาโรรูปักขันโธ โมกาโรเวหะ
นากะขันโธ พุทกาโรสัณญากะขันโธ ธากาโรสังขารักขันโธ ยะกาโรวิญญานักขันโธ
ปัญจะพุทธานะมามีหัง

อนึ่งหากสิ่งที่ปลุกเสกนั้น มียันต์หรือรูปลักษณ์ที่เป็นรูปภาพต่าง ๆ ก็จะต้องเสกเรียกอาการ 32 เพิ่มลงไปด้วย เพื่อให้สิ่งที่ปลุกเสกนั้นมีชีวิตจิตใจขึ้นมาอย่างสมบูรณ์โดยการเรียกอาการ 32 นั้น ก็คือการภาวนาถึงอวัยวะ 32 ประการนั่นเองคือ เกศา โลมา นขา ทันตา ตะโจ มังสังนะ หารู อกุฏฐิ อฏฐิมิณู ชังวักกังหะทะยังยะ กะนังกิ โลมะกังปิหะกังปิผาสังอันตังอันตะคุณังอุทะริยังกะริสั้งปัตตังเสมหังพุพโพ โลหิตังเสโทเมโทสสุสวัสสาเขโฬสิงฆานิกาละสิกา มุตตังมัตตะเกมัตตะลุงคันติฯ (เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 5-6)

3.3.2 คาถา

เมื่อตั้งธาตุขึ้นจนสมบูรณ์แล้ว ก็ถือว่าพระเครื่องนั้นมีธาตุอันสมบูรณ์พร้อมที่จะรับพลังงานจากการปลุกเสกลงไปใช้ได้เต็มที่ (เหมือนคนที่ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง จะให้ไปทำอะไรก็ทำได้สำเร็จสมบูรณ์) ผู้ปลุกเสกก็จะปลุกเสกพระเครื่องเหล่านั้นด้วยพระคาถาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพุทธคุณความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการ ซึ่งพระคาถาแต่ละอย่างก็มีการให้ผลที่แตกต่างกันไป บางบทให้ผลด้านคงกระพันชาตรี บางบทให้ผลด้านเมตตามหานิยม บางบทให้ผลด้านโชคลาภ บางบทให้ผลด้านป้องกันคุณไสยมนต์ดำสิ่งไม่ดีทั้งหลายเช่น คาถาขออดชายผ้ากันปิ่น (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 153) คือ นะบังลูก โมบังไฟ พุทปิโตไว้ธามิให้ออก ยะปิดปากกระบอก อะระหังปัตติ นะอุด โมอัด พุทสกัต ธาปิด ยะอุดฯ หรือคาถาเมตตาใหญ่ (เทพ สาริกบุตร, 2538, หน้า 18-19) คือ นะราชานัง เมตตาจิตตังทุสะมะนิโมเทวินังเมตตาจิตตังทุสะมะนิพุทบุริสายังเมตตาจิตตังทุสะมะนิธาดิถิยังเมตตาจิตตังทุสะมะนิยะสัดดานังเมตตาจิตตังทุสะมะนิฯ หรือ คาถาข่วยเพชรพระพุทธเจ้า (ใช้แก้ได้ทั้งโรคภัยไข้เจ็บทั้งมวลรวมทั้งป้องกันโรคภัยภูติผีมนต์ดำมิให้กล้ำกรายได้) คือชาโล มหาชาโล ชาลัง มหาชาลัง ชาลิตเต

มหาขาลิตเต ขาลิตัง มหาขาลิตัง มุตเต มุตเต สัมปัตเต มุตตัง มุตตัง สัมปัตตัง สุตตัง
คะมิตี สุตตัง คะมิตี มัคคะยิตี ภิภูจฺจิสฺสา ทณฺฑะลา โรรคิลา กะระลา พุพพะลา ริตติ
ริตติ กิตติ กิตติ มิตติ มิตติ มุตติ จิตติ จิตติ มุตติ มุตติ จุตติ จุตติ ธารณีติ อิทัง
ธารณะ ปรีตตังฯ เป็นต้น (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 50)

สำหรับการภาวนาคาถาต่าง ๆ ในการปลุกเสกนั้น จะมีการเดินคาถา
หลายแบบ บางครั้งภาวนาคาถาเดินหน้าถอยหลังเช่นอะสังวิสุโลปุสะพุสะพุสะ
บุโลสุวิสังอะบางครั้งอาจภาวนาเดินอนุโลมปฏิโลมไล่ให้ครบทุกอักขระเช่น
นะโมพุททยะโมพุททยะนะพุททยะนะโมชายนะโมพุททยะนะโมพุทธานอกจากนี้
ยังมีการภาวนาแบบเดินคาบ (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 8 - 20) คือการกำหนด
ลมหายใจให้สงบนั้นเองคาบหนึ่งจึงหมายถึงการกำหนดลมหายใจให้จิตสงบเป็น
ครั้ง ๆ ไปเช่นกำหนดดูว่าขณะหายใจเข้าภาวนาคาถาได้กี่จบเมื่อหายใจออกก็ต้อง
ภาวนาได้เท่ากันนั้นรวมการภาวนาคาถาพร้อมการหายใจเข้าหายใจออก 1 รอบ
ก็ถือเป็น 1 คาบเรียกว่าภาวนาเป็นคาบคาถาหรือหากเป็นการรื้อบทวนมักใช้การอัดใจ
ภาวนาเอาเหมือนเช่นคนดำนํ้าภาวนาได้เท่าไรให้นับเป็น 1 คาบเรียกว่าภาวนา
เป็นคาบลม

3.3.3 สมาธิ

ไม่ว่าจะเป็นการตั้งธาตุขันธ์ หรือภาวนาปลุกเสกพระเครื่องด้วยพระคาถา
ต่าง ๆ ก็ตาม หัวใจสำคัญของการปลุกเสกที่จะทำให้การตั้งธาตุขันธ์หรือคาถา
เหล่านั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ต้องการนั้น ก็อยู่ที่กำลังสมาธิของผู้ปลุกเสก
นั่นเอง บางเกจิอาจารย์เมื่อต้องการความสงบจริง ๆ เพื่อให้เกิดความขลังใน
วิทยาคมที่กระทำ ก็ถึงกับดำน้ำลงไปของ หรือปลุกเสกในน้ำเพราะต้องการ
ให้จิตเป็นสมาธิจริง ๆ (เทพ สาริกบุตร, 2550, หน้า 16 - 17)

หลักในการฝึกสมาธิเพื่อการปลุกเสกพระเครื่องนั้นมีหลายรูปแบบเช่น
การทำสมาธิอยู่กับพระคาถาที่ภาวนา การเพ่งภาพพระ อันเป็นวิธีการฝึกสมาธิ
แบบพุทธานุสสติกรรมฐาน การกำหนดภาวนาแบบคาบลม อันเป็นวิธีการฝึกสมาธิ

แบบอานาปานสติกรรมฐาน หรือการเพ่งกสิณธาตุต่าง ๆ เช่น กสิณดิน กสิณน้ำ กสิณลม กสิณไฟ เพราะผู้ปลุกเสกพระเครื่องต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการตั้งธาตุเดินธาตุ เป็นต้น โดยการพิจารณาว่าสมาธิในการปลุกเสกพระเครื่องใช้ได้หรือยังนั้น อาจพิจารณาได้จากความรู้สึกของผู้ปลุกเสกเองว่าได้ประสิทธิ์ประสาทกำลังจิตมนต์คาถาลงไปจนเต็มเปี่ยมแล้วหรือยังหรืออาจดูจากผลของการปลุกเสก เช่นหากเป็นการลบผงต่าง ๆ ก็ต้องสามารถเพ่งสมาธิจนผงนั้นทะลุลงไปหลังกระดานที่เขียนได้หรือหากปลุกเสกพระภควัมบดีก็ให้เอานอนแช่ลงในน้ำมันหอมแล้วต้องต้องปลุกด้วยพระคาถาจนกว่าพระจะลูกนั่ง(เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 156 - 157) จึงจะใช้ได้ซึ่งเท่ากับว่ากำลังสมาธิที่จะใช้ในการปลุกเสกพระเครื่องให้ได้ผลจริงนั้นจะต้องเป็นในระดับฌาน 4 ขึ้นไป เพราะฌาน 4 นั้นถือเป็นภูมิที่ตั้งแห่งฤทธิ์ หากไม่มีกำลังสมาธิในฌานระดับสูงแล้ว ย่อมไม่สามารถทำให้พระลูกนั่งขึ้นได้ หรือทำให้ผงทะลุกระดานได้อย่างแน่นอนการกำหนดนิมิตด้วย

นอกจากนี้ ในการปลุกเสกพระเครื่องให้ได้ผลนั้น การวางอารมณ์ของผู้ปลุกเสกถือเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะต้องวางอารมณ์ให้แน่วแน่เป็นหนึ่งเดียวไม่มีความระแวงสงสัยในวิชาและครูบาอาจารย์เพ่งอยู่แต่ที่อักขระเวทมนต์อย่าให้วิปัสสาคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปโดยมีเคล็ดในการปลุกเสกคือ หากจะปลุกเสกเพื่อรักษาปัดเป่าโรคร้ายจะต้องวางจิตให้เป็นอุเบกขาอย่าเห็นแก่ความโลภปลงอารมณ์ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนย่อมเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดาแต่ถ้ายังไม่ถึงเวลาอันควรก็ขอให้คุณพระรัตนตรัยสังคตีสีหรีตทั้งหลายจงช่วยปัดเป่าโรคร้ายนั้นให้หายไปเสร็จแล้วรวมกำลังใจพุ่งไปยังสิ่งที่ปลุกเสกนั้นลืมนตาเพ่งบริกรรมให้เห็นสิ่งที่เสกนั้นจนติดตาแล้วหลับตาเสียสำรวมจิตเพ่งภาวนิตตานัน้บริกรรมภาวนาต่อไปจนเกิดปิติขณลุกชูชัน หรือเห็นนิมิตดังปรากฏาจึงถือว่าศักดิ์สิทธิ์ใช้ได้หรือหากจะให้เป้นคงกระพันชาตรีก็พึงวางอารมณ์ให้แข็งแกร่งห้าวหาญไม่เกรงกลัวย้อนต่อศาสตราวุธใด ๆ หรือหากจะให้เป้นเมตตามหานิยมก็ต้องวางอารมณ์เจริญเมตตาให้ใจอ่อนโยนเยือกเย็นข่มใจอย่าให้เกิดโทสจริตอารมณ์หงุดหงิดใด ๆ ตั้งอยู่ในพรหมวิหาร 4 เป็นต้น (เทพ สาริกบุตร, 2533, หน้า 19 - 22)

3.4 การอาราธนาพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์มาช่วยปลุกเสก

ในการปลุกเสกพระเครื่องที่ถูกต้อนั้น เราไม่ได้เป็นผู้ไปใช้กำลังจิตเราในการปลุกพระให้ตื่น เพราะพระพุทเจ้าท่านทรงบรรลुพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ รู้ ตื่น เบิกบาน ด้วยพระองค์เองมาก่อนเราแล้ว เราจึงไม่มีหน้าที่ไปปลุกพระให้ตื่นขึ้นมาอีกอย่างที่เขาหลายคนเข้าใจ ดังเช่นที่หลวงปู่แหวน วัดดอยแม่ปั๋ง ได้กล่าวถึงการทำพิธีพุทธาภิเษก ไว้ว่า

พระพุทเจ้าท่านเป็นพระตั้งแต่เรายังไม่เกิด ท่านเป็นพุทธมามกะมาก่อนเราหลายร้อยหลายพันปีแล้ว จะไปปลุกไปเสกวัตถุให้เป็นพระพุทเจ้าได้อย่างไร วัตถุที่เขาสร้างขึ้นนั้นสำเร็จเป็นพระแล้วโดยสมบูรณ์ตั้งแต่เขาสร้างพระเสร็จ เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเป็นรูปเปรียบรูปแทนของพระพุทเจ้า ดังนั้นวัตถุนั้น ๆ จึงเป็นพระโดยสมบูรณ์แล้วตั้งแต่เขาสร้างเสร็จ จะไปปลุกเสกให้เป็นพระอีกไม่ได้... ที่เรียกกันว่าพุทธาภิเษกนั้น ควรจะเรียกว่า พิธีสมโภชน์พระ หรือพิธีนมัสการพระจึงจะถูกต้องตามความเป็นจริง หลวงปู่ไม่เคยปลุกเสกด้วยคาถาอะไร เคยแต่สวดสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัยเท่านั้น แล้วตั้งสัจจะอธิษฐานให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้ที่นับถือกราบไหว้บูชาอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วแต่จะอธิษฐาน

(เรือนธรรม, 2551, หน้า 42-43)

ด้วยเหตุนี้ การปลุกเสกพระเครื่องที่ถูกตองจึงไม่ใช่เพียงการใช้กำลังจิตหรือคาถาอาคมปลุกเสกลงไปให้พระเกิดความศักดิ์สิทธิ์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องตั้งจิตน้อมสรรเสริญในคุณแห่งพระรัตนตรัย และเทพพรหมครูบาอาจารย์ทั้งหลายของเรา ตั้งจิตอธิษฐานอาราธนาบารมีพระรัตนตรัย และเทพพรหม ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ให้ท่านมาช่วยเป็นประธานในการปลุกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์สูงสุด โดยผ่านการทำสมาธิภาวนาพระคาถาปลุกเสกของเรา เราแค่ฝากกระแส

กำลังจิตของเรารวมเข้าไปด้วย ไม่ใช่ตั้งกำลังจิตของเราเป็นประธานในการปลุกเสก เพราะไม่มีใครจะมีความศักดิ์สิทธิ์สูงไปกว่าพระรัตนตรัย แม้เราจะมีกำลังจิตสูงแค่ไหน ได้ฌานสมาบัติสูงเพียงใด ก็ย่อมไม่อาจสู้บารมีของพระพุทธเจ้าได้ ดังที่หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ได้เคยสอนวิธีการปลุกเสกพระเครื่องให้หลวงพ่อเล็ก วัดบางนมโค ไว้ว่า

...พวกเธอจงจำไว้นะ การที่เราจะเสกพระเสกผ้ายันต์อะไร ต่ออะไรนี่นะถ้าเสกด้วยอำนาจกำลังของเราละไม่ซำมนักก็เสื่อม เรานะมันดีแค่นั้นการเสกว่าคาถาต่าง ๆ นี่ ก็เป็นการอาราธนาบารมีของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือเทวดาหรือพรหมมาช่วย แต่ว่าคาถาบางอย่างก็จะว่าแต่เฉพาะบางจุด การเสกพระเสกเจ้าหรือเสกผ้ายันต์ เสกอะไรต่ออะไรพวกนี้ ถ้าเราเอาตัวของเราออกเสีย เราไม่เข้าไปยุ่งแต่อาราธนาบารมีพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ พระอริยสาวกทั้งหมด พรหมหรือเทวดาทั้งหมดท่านมาช่วยท่านทำประเดี๋ยวเดียว 2 - 3 นาทีมันก็เสร็จ ดีกว่าเราทำ 1,000 ปี แล้วเราจะเอาอะไรบ้างก็อาราธนาบอกท่านบอกว่าขอให้ใช้ได้อย่างนั้นอย่างนี้ แต่อย่าลืมนะถ้าใช้ในทางทุจริตหรือกฎของกรรมบังคับ ไม่มีอะไรจะคุ้มครองใครได้ถ้าหากว่าใครเลวอยู่แล้วก็คอยพุง ๆ ให้เลวน้อยลงไปในหนึ่งได้ถ้าใครดีขึ้นมาหน่อยก็พุงให้ดีมากได้ นี่เป็นกฎของอำนาจพุทธบารมี ธรรมบารมี สังฆบารมี และพรหม และเทวดาทั้งหลาย

...ตอนก่อนฉันรู้ ไปตั้งทำเข้าสมาบัติอยู่คืนละ 2 - 3 ชั่วโมง ฉันนั่งอยู่ที่ภูมิจึงฉันก็รู้แต่ที่ฉันไม่บอกไว้ก่อนเพราะจะให้คุณเล็กน้อยนี้ฉันรู้เองการทำตัวเป็นคนเก่งเองนะมันใช้ไม่ได้ มันต้องให้พระท่านเก่งซี พระพุทธท่านเก่งพระธรรมท่านเก่ง พระสงฆ์ท่านเก่ง พรหมท่านเก่ง เทวดาท่านเก่ง ของที่เราทำเราจะไป

ตามคัมภีร์ครองชาวบ้านชาวเมืองได้ยังงทุกคน ถ้าหากพระกัฏฐิ
พรหมกัฏฐิ เทวดากัฏฐิท่านช่วยคัมภีร์ครอง ท่านก็มองเห็นได้ถนัด
สงเคราะห์เขาได้โดยสะดวก

(พระมหาวิระ ถาวโร, 2548, หน้า 270 - 274)

4. วิธีการสร้างพระเครื่องของอาจารย์มนัส สีวาทิรมย์รัตน์

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทนำว่า อาจารย์มนัส สีวาทิรมย์รัตน์ เป็นอาจารย์
ฆราวาสที่ได้เรียนวิชาต่าง ๆ ในการสร้างพระเครื่องตามแบบตำราดั้งเดิมมาจากครูบา
อาจารย์สำคัญไว้เป็นจำนวนมากเช่น สายหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า
สายหลวงปู่ทอง วัดราชโยธา สายหลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง สายหลวงพ่อบาน
วัดบางนมโค สายวัดประดู่ทรงธรรม ฯลฯ จึงทำให้อาจารย์มนัสเป็นตัวแทนสำคัญ
ที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาถึงวิธีการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมว่ามีวิธีการทำ
อย่างไร ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์วิธีการสร้างพระเครื่องของอาจารย์มนัส
แล้วพบว่า วิธีการสร้างพระเครื่องของอาจารย์มนัสมีวิธีการตรงกับวิธีการสร้าง
พระเครื่องแบบดั้งเดิมดังที่ได้แสดงมาข้างต้นทุกประการนั่นคือ

4.1 การจัดเตรียมมวลสาร

วัตถุมงคลแทบทุกชนิดที่อาจารย์มนัสสร้างนั้น ท่านจะจัดเตรียมมวลสาร
ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ไว้มากมายก่อนที่จะสร้างเสมอ ดังนี้

4.1.1 มวลสารที่มีอยู่แล้ว

อาจารย์มนัสมักจะนำผงพุทธคุณ สีผึ้ง แป้งเจิม และมวลสารต่าง ๆ ที่ได้จาก
ครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ที่ท่านเคยไปกราบ หรือเรียนวิชาด้วย มาจัดผสมไว้ในวัตถุมงคล
ของท่านเสมอ

4.1.2 มวลสารที่สร้างขึ้นใหม่

นอกจากมวลสารเก่าที่รวบรวมไว้แล้ว อาจารย์มนัสจะใช้วิชาต่าง ๆ ที่ท่านเรียนมา มาเขียนลบทำผงพุทธคุณต่าง ๆ หรือหากสร้างเป็นวัตถุมงคลเนื้อโลหะ ท่านก็มักจะจารยันต์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาลงใน แผ่นทองแดง แผ่นเงิน แผ่นทองคำ เพื่อนำไปเทหล่อหลอมเป็นมวลสารอยู่เสมอ

4.2 การสร้างองค์พระ

อาจารย์มนัสสร้างวัตถุมงคลในหลายรูปแบบมาก ทั้งตะกรุด ผ้ายันต์ สี่ฝั้ง หรือเหรียญแบบต่าง ๆ โดยจะเน้นสร้างรูปของพระพุทธเจ้าเช่น แผ่นยันต์ องค์พระ พระกริ่ง หรือรูปของพระเกจิอาจารย์ที่เป็นครูบาอาจารย์ของท่านเช่น รูปหลวงปู่ศุข วัตถุมะขามเฒ่า เหรียญหลวงปู่ทองวัดราชโยธา หรือหากเป็นเครื่องรางก็จะเน้นสร้างเฉพาะเครื่องรางตามวิชาที่ท่านได้ร่ำเรียนมาจาก ครูบาอาจารย์ของท่านตามแบบโบราณเช่น ตะกรุดโสฬสมหาเมฆคล ตามตำรับ วัดสะพานสูง ตะกรุดมหาจักรพรรดิ ตำรับวัดประดู่ทรงธรรม ฯลฯ โดยทุกขั้นตอนในการสร้าง ท่านจะมีการตั้งเครื่องบายศรีบูชาพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์ ใส่ชุดขาว สมาทานศีล ด้วยความเคารพในพระรัตนตรัยตลอดทุกขั้นตอนในการสร้าง วัตถุมงคล

4.3 การปลุกเสกพระเครื่อง

การปลุกเสกพระเครื่องและวัตถุมงคลต่าง ๆ ของอาจารย์มนัสนั้น ท่านจะทำพิธีตามตำราโบราณที่ท่านได้เรียนวิชาจากครูบาอาจารย์สายต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด คือ

4.3.1 การตั้งธาตุขันธ์

อาจารย์มนัสจะตั้งธาตุ 4 ขันธ์ 5 อาการ 32 ตามตำราโบราณ เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ในการปลุกเสกวัตถุมงคลต่าง ๆ อยู่เสมอ

4.3.2 คาถา

อาจารย์มนัสจะใช้คาถาที่ท่านได้เรียนมาจากครูบาอาจารย์ต่าง ๆ มาภาวนาในการปลุกเสกวัตถุมงคล โดยท่านจะเน้นพระคาถาที่เป็นพุทธคุณเป็นหลัก และจะภาวนาคาถาปลุกเสกตามตำราโบราณทุกขั้นตอน แม้จะต้องใช้เวลา ยาวนานและยากลำบากเช่น ตะกรุดโสฬสมหาเมฆคล สายวัดสะพานสูง จะต้องปลุกเสกด้วยคาถา โองการมหาพิน 10,000 จบ คาถาโสฬสมหาเมฆคล 10,000 จบ อาจารย์มนัสก็จะปลุกเสกให้ครบตามกำหนดในตำรานั้น ซึ่งต้องใช้เวลารวมถึง 3 ปี

4.3.3 สมาธิ

อาจารย์มนัสจะเน้นมากในการฝึกสมาธิ โดยท่านมักจะทำสมาธิตามสายวิชาวัดปากน้ำที่ท่านได้เรียนมาทุกวัน และใช้กำลังจากสมาธินั้นน้อมจิตถึงภาพวัตถุมงคลต่าง ๆ เข้ามาปลุกเสกอยู่ที่ศูนย์กลางกาย ให้เกิดความสว่างชัดเจนในใจ รวมถึงใช้การภาวนาพระคาถาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา เพื่อเป็นการฝึกสมาธิให้กับตนเองทุกวันด้วยอยู่เสมอ

4.4 การอาราธนาพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์มาช่วยปลุกเสก

ทุกครั้งที่อาจารย์มนัสทำพิธีปลุกเสกพระเครื่องและวัตถุมงคลต่าง ๆ อาจารย์มนัสจะตั้งเครื่องบายศรีบูชาครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ของท่านโดยมีพระพุทธเจ้าเป็นประธานเสมอ และตั้งจิตน้อมขอขมามีพระรัตนตรัยและครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ที่ท่านได้เคยไปเรียนวิชามา ให้ช่วยปลุกเสกวัตถุมงคลที่ท่านสร้างด้วยทุกครั้ง โดยอาจารย์มนัสจะเน้นในการอาราธนาคุณแห่งพระพุทธเจ้าเป็นที่สูงสุดทุกครั้ง ไม่มีการเชิญภูตผีปีศาจ หรือใช้ไสยศาสตร์มนต์ดำใด ๆ มาเจือปนในการปลุกเสก เพราะอาจารย์ท่านหนึ่งของท่านคือ หลวงพ่อพุทธ วัดเขาไม้แดง เคยบอกท่านไว้ว่า พระพุทธเจ้าเก่งที่สุดแล้ว ไม่มีใครสู้พระพุทธเจ้าได้

5. การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

โดยทั่วไปคนจะมองการสร้างพระเครื่องว่าเป็นสิ่งที่เน้นในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์อิทธิปาฏิหาริย์ ทำให้คนลุ่มหลงมกมาย ค่อนข้างขัดกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจากกระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างและใช้พระเครื่องแล้วจะพบว่า พระเครื่องไม่ใช่เรื่องไสยศาสตร์มกมายที่ขัดกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเลย แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์ได้วางเอาไว้เพื่อโน้มน้าวให้คนทั้งหลายได้เข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้ง่ายมากขึ้นต่างหาก คือพระเครื่องถูกวางกุศโลบายเอาไว้ในลักษณะของขนมห่อล่อเด็ก คือเอาเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ที่คนทั่วไปชื่นชอบ มาใช้ดึงดูดให้คนทั่วไปหันมาเข้าวัดมากขึ้น โน้มน้าวให้หันมาเกิดศรัทธา และได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น หากพระสงฆ์เทศน์สอนธรรมะล้วน ๆ ย่อมยากที่จะดึงดูดความสนใจของคนทั่วไปให้มาเข้าวัดฟังธรรมแต่ถ้าบอกว่าที่วัดมีพระเครื่องศักดิ์สิทธิ์ คนก็จะอยากมาเข้าวัดอยากได้พระเครื่อง แล้วพอมานเข้าวัด พระเกจิอาจารย์ทั้งหลายก็จึงค่อย ๆ แทรกธรรมะคำสอนต่าง ๆ ลงไปในพระเครื่องให้ได้นำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งกุศโลบายเช่นนี้มีมาแต่ในสมัยพุทธกาล ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ หลายครั้งเพื่อโปรดคนทั้งหลายให้ละจากมิจฉาวิถีกลับมาสู่สัมมาวิถิ โน้มน้าวให้หันกลับมาปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องเช่น ครั้งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงฤทธิ์เพื่อปรับวิถีของชฎิล 3 พี่น้อง หรือครั้งที่ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์เพื่อปรามเหล่าเดียรฉิยทั้งหลาย หรือครั้งที่ทรงแสดงปาฏิหาริย์เปิดโลกทั้งสามให้เห็นโดยทั่วกันเพื่อให้คนทั้งหลายได้เห็นจริงถึงผลของบาปบุญคุณโทษ หรือครั้งที่ทรงแสดงปาฏิหาริย์หยุดองคุลีมาลไม่ให้กระทำอนันตริยกรรม เป็นต้น

สำหรับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมที่แฝงอยู่ในการสร้างพระเครื่องนั้น อาจพิจารณาวิเคราะห์เทียบเคียงได้จากหลักบุญกิริยาวัตถุซึ่งหมายถึง ที่ตั้งแห่งบุญ หลักการทำความดี ทางทำความดี ประกอบด้วย (พระธรรมปิฎก, 2535, หน้า 138)

1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ – ทำบุญด้วยการปันสิ่งของ

2. สิลมัย บุญกิริยาวัตร – ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพาศิตีมีระเปียบวินัย

3. ภาวนามัย บุญกิริยาวัตร – ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ

หลักบุญกิริยาวัตรนี้ ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่มีอานิสงส์มาก แม้เพียงแค่การปฏิบัติธรรมในส่วนของทานและศีลก็ยิ่งให้อานิสงส์ในการไปเกิดในสุคติภูมิ เป็นมนุษย์ เป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลายบุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยทานนิดหน่อยทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยศีลนิดหน่อยและไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคร้ายในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยทานพอประมาณทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยศีลพอประมาณแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคดีในมนุษย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยทานมีประมาณยังทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยังแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นจาตุมหาราชภิกษุทั้งหลายทำวามหาราชทั้ง 4 ในชั้นนั้นทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยทานให้อย่างขึ้นทำบุญกิริยาวัตรที่สำเร็จด้วยศีลให้อย่างขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นจาตุมหาราชได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์วรรณะที่เป็นทิพย์สุขที่เป็นทิพย์ยศที่เป็นทิพย์อธิปไตยที่เป็นทิพย์รูปที่เป็นทิพย์เสียงที่เป็นทิพย์กลิ่นที่เป็นทิพย์รสที่เป็นทิพย์โณฏฐัพพะที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน มีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้ว เขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ภิกขุทั้งหลายทั่วสักกะจอมเทพในชั้นดาวดึงส์นั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นดาวดึงส์ได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โภกฐ์พระที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน มีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้ว เขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นยามาภิกขุทั้งหลายทั่วสุยามเทพบุตรในชั้นยามานั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นยามาได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โภกฐ์พระที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน มีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่งแต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นดุสิตภิกขุทั้งหลายทั่วสันดุสิตในชั้นดุสิตนั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นดุสิตได้โดยฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์ ฯลฯ โภกฐ์พระที่เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน มีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง แต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจากตาย แล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นนิมมานรดีภิกขุทั้งหลาย ทำวสุณิมิตเทพบุตรในชั้นนิมมานรดีนั้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลให้ ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นนิมมานรดีได้โดยฐานะ 10 ประการ คืออายุที่เป็นทิพย์าลาโณภูริทัตที่ เป็นทิพย์

บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน มีประมาณยิ่งทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลมีประมาณยิ่ง แต่ไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลยหลังจาก ตายแล้วเขาย่อมเกิดร่วมกับเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติภิกขุ ทั้งหลายทำวสวัตติเทพบุตรในชั้นปรนิมมิตวสวัตตินั้นทำบุญ กิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานให้ยิ่งขึ้นทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จ ด้วยศีลให้ยิ่งขึ้นย่อมครอบงำเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติได้โดย ฐานะ 10 ประการคืออายุที่เป็นทิพย์วรรณะที่เป็นทิพย์สุขที่เป็น ทิพย์ยศที่เป็นทิพย์อธิปไตยที่เป็นทิพย์รูปที่เป็นทิพย์เสียงที่เป็น ทิพย์กลิ่นที่เป็นทิพย์รสที่เป็นทิพย์โณภูริทัตที่ เป็นทิพย์

(พระไตรปิฎก เล่ม 23 ข้อ 36 หน้า 159)

นอกจาก ทาน และศีล แล้ว หากได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของ ภาวนา ตามหลักบุญกิริยาวัตถุเพิ่มเติมเข้าไปด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะช่วยส่งผลต่อระดับการปฏิบัติ ธรรมให้มีอานิสงส์สูงยิ่งขึ้นไปอีก เพราะ การภาวนา หมายถึง การเจริญ, การทำให้เกิดให้มีขึ้น, การฝึกอบรมจิตใจ ซึ่งการภาวนามี 2 ประเภทได้แก่ (พระธรรมปิฎก, 2535, หน้า 70)

1. สมถภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ, การฝึกสมาธิ
2. วิปัสสนาภาวนา คือ การฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามเป็นจริง การเจริญปัญญา

การปฏิบัติธรรมในส่วนของ สมถภาวนา ย่อมทำให้จิตเกิดความสงบเป็นสมาธิ เป็นพื้นฐานในการเจริญญาณในระดับขั้นต่าง ๆ ตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป ส่วนวิปัสสนาภาวนา ก็เป็นการฝึกอบรมปัญญาพิจารณาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในธรรม ซึ่งหากสามารถปฏิบัติในส่วนของวิปัสสนาภาวนาไปได้อย่างถึงที่สุดแล้ว จิตย่อมสามารถบรรลุแจ้งในธรรม จนเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาได้ในที่สุด

ดังนั้นหากสามารถวิเคราะห์กระบวนการในการสร้างพระเครื่อง ว่ามีการแฝงกุศโลบายที่จะสามารถใช้โน้มน้าวให้เข้ามาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของบุญกิริยาวัตถุได้ง่ายมากขึ้น และสมบูรณ์พร้อมทั้ง 3 ประการคือ ทาน ศีล ภาวนา แล้ว ก็ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การสร้างพระเครื่องไม่ใช่เพียงเรื่องไสยศาสตร์มงาย ผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างที่หลายคนเข้าใจ แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์สร้างเอาไว้เพื่อเป็นหนึ่งในแนวทางที่จะโน้มน้าวพุทธบริษัททั้งหลายให้เข้ามาปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาได้มากขึ้น

5.1 การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย

การสร้างพระเครื่องในสมัยก่อนนั้น มักไม่ได้มีการวางจำหน่ายให้บูชาเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ส่วนใหญ่จะสร้างขึ้นมากในลักษณะเพื่อแจกในโอกาสต่าง ๆ บางครั้งเมื่อมีลูกศิษย์มาทำบุญ มาช่วยเหลือกิจการงานวัดต่าง ๆ พระเกจิอาจารย์ไม่มีอะไรจะตอบแทน จึงได้ใช้ความรู้ด้านสมาธิภาวนาและอักขระเลขยันต์ต่าง ๆ สร้างพระเครื่องขึ้นมาเพื่อมอบให้เป็นการตอบแทนน้ำใจ หรือบางทีก็สร้างพระเครื่องขึ้นมาเพื่อแจกจ่ายให้กับลูกศิษย์นำไปบูชาเพื่อช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายและเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป ดังที่อาจารย์มนัสได้กล่าวถึงการสร้าง

พระเครื่องแบบดั้งเดิมไว้ว่า

สมัยก่อนนี้ พระนี้เค้าทำเค้าไม่ได้จำหน่ายนะ คือคล้าย ๆ ว่าวัสดุ
ค่าแรงนี้มันไม่แพงนะ ก็แจก แจกเป็นทาน แล้วคนสมัยนั้นเค้าก็มา
ก็เอาไปแค่องค์เดียวเอาไปเป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้า
แต่สมัยนี้เค้ายกกล่องกันเลย สมัยก่อนเค้าแจกฟรี ที่นี้ว่า
เหลือสมนาคุณกับคนที่มาบริจาคทรัพย์ สร้างโบสถ์
สร้างอะไรต่ออะไรเนี่ย เพราะว่าบางทีญาติโยมเค้ามาทำบุญ
กับหลวงพ่อกับ หลวงพ่อก็ไม่มีอะไรมีแต่รูปพระพุทธเจ้าให้ไป
เอาไปคุ้มครองสักการบูชา อันนี้ท่านก็อธิบายว่าโยมเอาไป
ขอให้มีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง แค่นี้แล้วลาจากอันตราย
ทั้งหลายทั้งปวง โยมก็เอาไปใช้ บังเอิญไปเกิดเหตุอะไรขึ้นมา
ก็แล้วคลาดปลอดภัยกลับมา ก็ลืมนึกถึงใจจริงว่าพระองค์นี้ดี
องค์นี้เหนียวอะไรอย่างนั้น

(มนัส สิวาภิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

การสร้างพระเครื่องเพื่อแจกทานให้กับลูกศิษย์ทั้งหลายได้นำไปบูชาเป็น
กำลังใจในการใช้ชีวิตเช่นนี้ มีปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่ในสมัยโบราณเช่น การสร้าง
พระรอด ลำพูน นั้น ตามตำนานกล่าวว่า สุกกทันตฤาษี และวาสุเทพฤาษี ได้ประชุม
ฤาษี 108 ตน ทำพิธีสร้างพระเครื่องสกุลลำพูนขึ้น โดยเอาดินบริสุทธิ์ใจกลางทวีป
ทั้งสี่ ยำพินอย่าง วานพินอย่าง เกสรดอกไม้ นานาชนิด มาบดผสมกันจนละเอียด
แล้วกดพิมพ์ปลุกเสกโดยพระเวทอันศักดิ์สิทธิ์ของฤาษีทั้ง 108 ตน โดยการสร้าง
ครั้งนั้นก็เพื่อแจกจ่ายให้แก่ทหารและประชาชนทั่วไป (พลาดิษฐ์ สิริธัญญกิจ,
[ม.ป.ป.] , หน้า 61) หรือแม้แต่พระสมเด็จวัดระฆังที่มีราคาเช่าบูชาหลายล้านบาท
ในปัจจุบันเอง ในครั้งที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านเริ่มสร้างพระสมเด็จขึ้นมานั้น
ท่านก็สร้างไปแจกไปให้แก่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายอยู่ตลอดเวลาส่วนที่เหลือ
จากการแจก ท่านก็จะบรรจุกรุไว้เช่น กรุวัดระฆัง วัดอินทรวihar วัดใหม่อมตรส

วัดไชโย เป็นต้น (พินัย ศักดิ์เสณีย์, 2511, หน้า 603)

ดังนั้นหากพิจารณาจากเจตนาในการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม ที่เน้นสร้างไว้เพื่อแจกให้เป็นที่ระลึกแก่พุทธบริษัททั้งหลายเช่นนี้ จึงเท่ากับว่าผู้ที่สร้างพระเครื่องตามแนวทางแบบดั้งเดิมจริง ๆ นั้น จะมีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมในบุญกิริยาวัตถุในส่วนของท่านมัย อยู่เสมอ หรือแม้แต่การสร้างพระเครื่องแบบโบราณที่เน้นในการสร้างไว้เพื่อถวายบรรจุไว้ในกรุต่าง ๆ เพื่อสืบทอดอายุพระศาสนา ก็ถือเป็นการสร้างโดยเจตนาที่เป็น ท่านมัย เช่นกัน คือสร้างเพื่อถวายพระเครื่องเอาไว้ให้กับพระศาสนา เพื่อต่อไปใครมาพบจะได้รู้ว่าที่นี่เคยมีพระพุทธรูปศาสนามาก่อน หรือเวลาที่มีศึกสงคราม ชาวบ้านหรือทหารต่าง ๆ ก็จะได้มาเอาพระเครื่องไปพกพาบูชาคุ้มครองป้องกันอันตรายเป็นกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป จึงถือได้ว่าการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น นับเป็นกุศโลบายสำคัญที่แฝงเอาไว้เพื่อจะโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของท่านมัยมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

5.2 การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย

การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้นมีกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของการรักษาศีลที่ค่อนข้างชัดเจนมาก ดังเช่นในการสร้างพระกริ่ง ซึ่งต้องลงแผ่นทองเงินนาค และ นวโลหะให้ได้ครบยันต์ 108 และนะปถมัง 14 นะ นั้น ผู้ลงจะต้องนุ่งขาวห่มขาว และต้องสมาทานศีล 5 หรือ ศีล 8 เสียก่อน (เทพ สาริกบุตร, [ม.ป.ป.], หน้า 129-130) จึงจะสามารถลงอักขระเลขยันต์เหล่านั้นได้ หรือในการสร้างพระปางห้ามสมุทรจากไม้โพธิ์นิพพาน (กิ่งโพธิ์หันไปทางทิศตะวันออก ที่หักลงมาจากเองโดยธรรมชาติ) ขณะลงมือแกะพระนั้น จะต้องนิมนต์พระสงฆ์มาสวดชัยมงคลคาถาอย่างน้อย 5 รูป และช่างที่จะแกะนั้นจะต้องนุ่งขาวห่มขาว รวมทั้งสมาทานศีลเสียก่อน ถ้าหากพระสงฆ์เป็นผู้แกะ ก็ต้องให้แสดงอาบัติเสียก่อน จึงจะเริ่มแกะพระได้ (เทพ สาริกบุตร, [ม.ป.ป.], หน้า 184-185) ซึ่งก็ตรงกับที่อาจารย์มนัสได้กล่าวถึงการรักษาศีลเพื่อทำผงพุทธคุณในการสร้างพระเครื่องว่า

ผมนี่ก็สมัยก่อนนี่พระท่านมีเรียนวิชาทำผงมหาราช ผงอิทธิเจ
อะไรพวกเนี่ย แล้วผงตรีนิสิงเห ผงพุทธคุณอะไรพวกเนี่ย แล้ว
คล้าย ๆ ว่าเค้าเขียน เขียนลบผง เพราะถือเป็นการฝึกจิต
คล้าย ๆ ว่าขั้นต้น ที่ครูบาอาจารย์สอนให้ลูกศิษย์ทำผงเป็นการฝึก
สมาธิเป็นลำดับ ๆ ใหม้ย ก็เอามาผสม ผสมตำแล้วก็เอามาตำกับ
วัสดุอะไรบางอย่างเพื่อให้ผงเหล่านี้เค้าสามารถที่จะรวมตัวก่อน
เกาะตัวกัน แล้วก็ถ้าจะทำให้ดี เค้าเคร่ง เค้าก็จะให้ถือศีลห้า
ศีลแปด แล้วก็ขุดในพระอุโบสถก็มี ขุดในบริเวณวัดเลยอย่าง
เนี่ย ก็แล้วแต่ว่าสถานะสถานที่แต่ละแห่งเป็นอย่างไร เสร็จ
แล้วก็สำเร็จเป็นองค์พระเสร็จแล้ว มันก็อาจจะมีการจัดพิธี คือ
สมัยนี้เค้าก็เรียกพิธีพุทธาภิเษก แต่ในยุคหลวงปู่ศุข วัดปากคลอง
มะขามเฒ่า หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา เนี่ย ท่านบางทีแค่มนต์
พระมาสวด อิติปิโส สวากขาโต สุปปัญโน แล้วท่านก็นั่ง
อธิษฐานจิต แก้อ้างว่าทำเป็นครั้งแรก เสร็จแล้วเวลาให้พระ
สวดมนต์ท่านก็ทำภาวนาไปในตัว แล้วก็ทำไปแล้วก็แจกญาติโยม
เอาไปสักการะบูชา

(มนัส สีวาทิมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

ตามที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น
จะให้ความสำคัญกับเรื่องความบริสุทธิ์ของศีลเป็นอย่างมาก ด้วยถือว่าหากจะสร้าง
รูปลักษณ์ของพระรัตนตรัยซึ่งเป็นที่เคารพสูงสุดนั้น ผู้สร้างจะต้องให้ความเคารพ
อย่างสูงสุด ด้วยการทำกายวาจาใจให้มีความสะอาดบริสุทธิ์ที่สุดเสียก่อน
หากเป็นฆราวาสที่จะสร้างพระเครื่อง ก็ต้องรักษาศีล 5 หรือศีล 8 อย่างสม่ำเสมอ
หากเป็นพระสงฆ์ก็ต้องปลงอาบัติให้ศีลบริสุทธิ์สมบูรณ์เสียก่อน จึงเท่ากับว่า
การสร้างพระเครื่องนั้น เป็นกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาส
รักษาศีลอันเป็นการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของบุญกิริยาวัตถุ ในส่วนของศีลมัย
อยู่เสมอ และหากได้สร้างพระเครื่องอยู่เสมอ ผู้สร้างก็ย่อมต้องรักษาศีลให้บริสุทธิ์

อยู่เสมอ จนสุดท้ายการรักษาศีลนั้นจะค่อย ๆ กลายเป็นความเคยชิน กลายเป็นนิสัย ที่จะทำให้ผู้สร้างพระเครื่องกลายเป็นผู้มีศีลโดยสมบูรณ์ด้วยตนเองไปในที่สุด

5.3 การสร้างพระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภาวนามัย

การสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น การฝึกฝนภาวนาในข้อกรรมฐานต่าง ๆ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะขาดไปไม่ได้ ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวว่า

การสร้างพระก็คือกรรมฐาน เพราะว่าพระเวทย์จะศักดิ์สิทธิ์ ไม่ศักดิ์สิทธิ์มันอยู่ที่ใจ ถ้าพูดถึงว่าใจไม่เชื่อมั่นก็ มันก็ต้องไป ก็นกแก้วนกขุนทอง มันไม่เกิดประสิทธิภาพ มันก็เลยเป็นเหมือนอุบายอย่างหนึ่ง ว่าอยู่ดี ๆ ไปเรียกลูกศิษย์มาฝึกสมาธิ เค้าอาจจะซีเกียจ แต่ถ้าเกิดบอกว่าท่องพระเวทย์แล้วหลัง ก็อาจจะอยากฝึกมากกว่าอย่างนั้น เวลาจะไปเรียนพระเวทย์ กับอาจารย์ อาจารย์ก็จะจับนั่งกรรมฐานก่อน ให้ฝึกตรึงนี้เสร็จแล้วค่อยมาเรียนพระเวทย์

(มนัส สีวภิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

ดังนั้น การสร้างพระเครื่องจึงถือเป็นกุศโลบายชั้นดีในการโน้มน้าวให้คนเข้ามาปฏิบัติธรรมในข้อ ภาวนามัย เพราะหากไปเรียกให้คนทั่วไปมาฝึกสมาธิ คงยากจะเรียกคนเหล่านั้นมาสนใจปฏิบัติได้ แต่ถ้าบอกว่า ให้มาสวดมนต์ภาวนาคาถาต่าง ๆ แล้วจะเกิดความเข้มแข็ง เป็นคนกระพ้น เป็นเมตตามหานิยม สามารถปลุกเสกพระเครื่องต่าง ๆ ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ ก็ย่อมจะช่วยให้ดึงดูดคนทั่วไปสนใจเข้ามาปฏิบัติธรรมตามหลักของภาวนามัยได้ง่ายมากขึ้น ทั้งในส่วนของสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนาคือ

5.3.1 สมถภาวนา

ในกระบวนการปลุกเสกพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ผู้สร้างพระเครื่องจะต้อง

ผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มข้นในการปฏิบัติภาวนา ดังเห็นได้จากที่พระราชพรหมยาน (พระมหาวีระ ถาวโร) วัดท่าซุง ได้กล่าวถึงวิธีการปลุกเสกพระเครื่องของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ไว้ว่า

ตอนนี้นีมาว่ากันถึงวิธีสร้างพระ วิธีสร้างไม่ยาก แต่วิธีทำผงพระยากมาก การทำผงพระประเภทนี้ต้องมีสมาบัติ 8 แล้วก็จำได้หรือยังว่า พระสูตรมี 6 ชนิดคือ รูปนุมนาน รูปโก่ รูปครุฑ รูปปลา รูปเม่น และรูปนกกระเจาบ ถ้าหากว่าจะทำพระนกกระเจาบ ก็ต้องเอาผ้าขาวมาเสกให้เป็นนกกระเจาบ นกกระเจาบก็จะกางปีกขึ้น จะมีคาถาอยู่ในปีก แล้วก็ลอกคาถาในปีกมาทำเป็นผง จะทำพระนุมนาน ก็ต้องเสกผ้าขาวให้เป็นนุมนาน เป็นพระโก่ พระครุฑ พระอะไรก็เหมือนกัน แล้วสัตว์ต่าง ๆ ก็จะแสดงอาการนั้น ๆ ให้ปรากฏที่ตัวของตัวเอง แล้วก็นำคาถานั้นแหละมาทำผง เวลาทำผงต้องนั่งปลุกเสกอยู่ในโบสถ์ ต้องอดข้าว 7 วัน แล้วก็ 7 วัน 7 คืนออกจากที่ไม่ได้ ต้องเข้าสมาบัติกันเต็มที่

(พระมหาวีระ ถาวโร, 2548, หน้า 212)

ดังนั้น ในที่นี้จะเห็นได้ว่า ในการปลุกเสกพระเครื่องแบบดั้งเดิมนั้น ในบางสำนักจะต้องใช้กำลังจากการฝึกสมถภาวนาในระดับสูงเช่น ต้องเข้าให้ถึงระดับสมาบัติ 8 หรือฌาน 8 อันถือเป็นกำลังฌานสูงสุดที่จะได้มาจากการปฏิบัติสมถภาวนา จึงจะสามารถปลุกเสกพระเครื่องได้ศักดิ์สิทธิ์ตามตำราดั้งเดิม โดยวิธีการฝึกฝนสมถภาวนาในการสร้างพระเครื่องนี้จะมีหลายรูปแบบ บางสำนักก็อาจจะบังคับให้ผู้ฝึกฝนการสร้างพระเครื่องต้องเข้าฝึกกรรมฐานอย่างเข้มข้นไปเลย หรือบางสำนักก็จะมีการใช้กุศโลบายค่อย ๆ ดึงดูดให้ผู้สร้างพระเครื่องค่อย ๆ ได้ฝึกสมถภาวนาให้เข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัว ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

พระเวทคืออุบายนะ อย่างที่เค้าบอกว่าบางที เอาใบมะขามเนี่ย มาใส่บาตรปิดฝาให้ทอง นะมะพะทะ 1,000 ครั้ง ให้เป็นต่อเป็น แตน ถ้า 1,000 ครั้ง ยังไม่เป็นก็ให้ทอง 10,000 ครั้ง ถ้ามันยังไม่เป็น ก็ให้ภาวนาท่องจนกว่ามันจะเป็น ไข่ม้อยะ จิตที่เพ่งเนี่ย บางทีมันก็เกิดพลังจิตอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาคือสำเร็จ แรงอิฐฐาน ที่ชำ ๆ ๆ เหมือนตะกรุดโสฬสที่ต้องภาวนาคาถา 10,000 จบ ก็คือมันต้องมีชักจบบแหละที่ใช้ได้

(มนัส สีวาทิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

กระบวนการปลูกเสกพระเครื่องหลาย ๆ วิชา จะมีการบังคับให้ผู้สร้าง ต้องปลูกเสกโดยการท่องบ่นภาวนาพระคาถาต่าง ๆ นับพันนับหมื่นจบ โดยอ้างว่า ให้เกิดความขลังสูงสุด แต่จริง ๆ แล้วก็เป็ณกุศโลบายให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีจิต เป็นสมาธิอยู่กับพระคาถา อยู่กับบทภาวนาต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาตัวเอง ซึ่งจะช่วย บังคับให้จิตไม่ให้ฟุ้งซ่านไปกับเรื่องราวต่าง ๆ จิตก็จะค่อย ๆ ได้ฝึกฝนในสมถภาวนา ไปเรื่อย ๆ โดยไม่รู้ตัว จนจิตเป็นสมาธิมากขึ้นเรื่อย ๆ กว่าจะภาวนาครบหมื่นจบนั้น ก็ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าจิตจะต้องได้กำลังของสมถภาวนา ได้ฌานในระดับต่าง ๆ ที่ จะเป็นกำลังให้ปลูกเสกพระเครื่องให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้ตามที่ต้องการ จึงเท่ากับ ว่าการสร้างพระเครื่องตามตำรับดั้งเดิมนั้น นับเป็นกุศโลบายที่จะโน้มน้าวให้คนเข้า มาปฏิบัติธรรมตามแนวทางของสมถภาวนาได้เป็นอย่างดี เพราะมีความศักดิ์สิทธิ์ ความขลังต่าง ๆ มาเป็นเครื่องล่อใจเบื้องต้นให้อยากเข้ามาภาวนา จึงช่วยทำให้มี กำลังใจในการอยากจะภาวนาได้มากขึ้นกว่าการไปสอนธรรมะให้คนมาฝึกสมาธิ ภาวนาเฉย ๆ

5.3.2 วิปัสสนาภาวนา

คนทั่วไปมักจะมองว่าการสร้างพระเครื่องเป็นเรื่องไสยศาสตร์มงาย ไม่เป็นไปเพื่อความรู้แจ้งและการดับทุกข์ที่แท้จริงตามหลักพระพุทธศาสนา แต่หาก มาลองพิจารณาลงไปในกระบวนการสร้างพระเครื่องแล้วจะพบว่า มีกุศโลบาย

อันลึกซึ้งที่แฝงอยู่ให้ผู้สร้างพระเครื่องได้ใช้ปัญญาเพื่อพิจารณาธรรมอันนำไปสู่ความดับทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนาอยู่มากมาย ดังที่อาจารย์เทพย์ สาริกบุตรกล่าวไว้ว่า

การทำผมนั้นเป็นการหัดทำสมาธิขั้นแรกอย่างเอกอุ กระทำพร้อมกันทั้งองค์สามคือ ทางกาย ใช้มือขีดเขียนอักขระลงไปพร้อมทั้งทางวาจา ซึ่งเริ่มบริกรรมท่องบ่นสูตรและคาถาที่ต่าง ๆ ไปพร้อมกับอาการกิริยาที่เขียน ทางใจก็ต้องสำรวมควบคุม พังเส็งตัวอักษรมิให้เขียนผิดพลาด และคาถาต่าง ๆ ที่ว่าออกไป ก็ต้องให้พร้อมกับการเขียน บางตอนก็มีการปลุกเสกไปด้วย นับว่าเป็นเครื่องล่อในการทำสมาธิเป็นอย่างดี เพราะมิใช่แต่เขียนอย่างเดียว พอเขียนเสร็จ บังเกิดขึ้นแล้ว ก็ลบเสียบังเกิดเป็นใหม่ต่อไปอีก เกิดกับดับอยู่ฉะนั้นสลับกันไป จนท้ายที่สุดถึงองค์พระ และลบเข้าสู่นิพพาน เป็นอันจบกันไม่ต้องมาผุดมาเกิดกันอีก นั่นคือเป็นการแสดงถึงทางกัมมภูมิจนเป็นอย่างดีท่านเกจิอาจารย์แต่โบราณนับว่าเป็นผู้ฉลาดในทางใช้อุบายขัดเกลากิเลสของสาธุศิษย์ และทุกคนก็พยายามขัดเกลากันจริงผิดกว่าวิธีอื่น ทั้งนี้ก็เพราะหวังผลในอิทธิปาฏิหาริย์เบื้องต้น เพราะตามอุปเท่ห์ท่านกล่าวสรรเสริญไว้ว่า เมื่อทำได้สำเร็จถึงขั้นนั้นขั้นนี้ จะทำฤทธิ์ได้สถานต่าง ๆ แต่เท่าที่สังเกตเห็นมาแล้ว เมื่อผู้ใดเรียนสำเร็จและทำได้จริง ๆ มักจะหันไปเข้าทางพระไตรลักษณ์ญาณหมดทุกคน โดยกำหนดใจปลงเห็นเป็นทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ไปทั้งสิ้น

(เทพ สาริกบุตร, 2528, หน้า 83-84)

ในที่นี้ จะเห็นได้ว่า ในขั้นตอนการลบทำผงสำหรับสร้างพระเครื่องตามแบบดั้งเดิมนั้น มีกุศโลบายให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสพิจารณาข้อธรรมใน

ส่วนของไตรลักษณ์ อันถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา เพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งในธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ซึ่งก็ตรงกับที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

เหมือนการทำผองอย่างเนื้สำเร็จแล้วเนื้เอาผองมาทาตัวเนื้หายไข่มั้ย หายตัวมองไม่เห็น นี่ถ้าเราคิดให้ดี ๆ อีกทีหนึ่งว่าการลงไปถึงชั้นลบพระนิพพานเนื้ ลบเข้าสู่พระนิพพานตัวตนมันหายหมด คือมันเป็นอนัตตาแล้ว มันไม่มีอัตตาตัวตนเหลือ และเข้าใจมั้ย คือหลังจากมีอิทธิฤทธิ์มีอะไรเป็นโองการมหาต้ามหานิล อะไรพวกเนื้ไข่มั้ย ผลที่สุดทุกสิ่งทุกอย่างก็เข้าภาวะทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ก็คือดับหมดไม่เหลือเคยถามหลวงพ่อโพธิ์วัดคลองมอญว่าผองทำเสร็จแล้วหลวงพ่อใช้อะไร เค้าบอกเอามาทาตัวแล้วหายตัวอันนี้เรามาคิดดูดี ๆ ก็เป็นอนัตตาไม่มีตัวตนก็หายตัวนี้ไม่มีตัวตนแล้ว

(มนัส สิวาภิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

นอกจากการสร้างพระเครื่องจะมีกุศโลบายในการพิจารณาหลักไตรลักษณ์ที่แฝงไว้เพื่อช่วยโน้มน้าวให้ได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนาภาวนาแล้ว การปลุกเสกสร้างพระเครื่องอยู่เสมอนั้น ยังถือเป็นกุศโลบายสำคัญที่ช่วยให้จิตของผู้สร้างพระเครื่องค่อย ๆ ได้ห่างจากกิเลสอยู่เสมอ อันนับเป็นอีกหนทางหนึ่งของการปฏิบัติธรรมที่จะช่วยขัดเกลากิเลสให้ค่อย ๆ หมดไปจากใจจนสามารถเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้เช่นเดียวกับการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอีกด้วย ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

หลวงปู่โตะท่านบอกว่ามันต้องเริ่มจากสมณะก่อนเพื่อจะบรรเทากิเลสอย่างหยาบคือสมณะที่จะระงับกิเลสอย่างหยาบ ถ้าหากว่าจิตมันยังมีกิเลส มีโทสะ มีโมหะอะไรอย่างเนื้เต็ม ๆ เนื้ จิตไม่สามารถที่จะเข้าสู่ปฐมฌานได้ ยิ่งไงก็รวมจิตเข้า

ไม่ได้ถ้ามันเข้าได้แสดงว่าเวลานั้นโทสะ โมหะ โลภะเนี่ยมันลด
สามารถที่จะระงับมันได้เป็นครั้งเป็นคราวที่นี้โทสะ โลภะ โมหะ
เนี่ยในเมื่อมันดับชั่วคราวได้ขณะที่เข้าฌาน ถ้าท่านเข้าบ่อย ๆ
ทุก ๆ วันมันก็ดับได้สนิทถาวร แล้วคนที่มีโทสะ โมหะ โลภะมาก ๆ
เนี่ยไม่เคยดับเลยสักขณะจิตเนี่ย ถ้ามั่นใจจะดับมั๊ยไม่ใช่ของ
ง่ายนะ ถู่มั๊ย ก็ต้องเคยดับได้เป็นครั้งเป็นคราวก่อน มันถึงจะ
ดับถาวรได้ทำบ่อย ๆ หลวงปู่โตะท่านสอนไว้ เพราะตอนนั้นเรา
ถามท่านว่า การสร้างพระเครื่องมันมีประโยชน์เกื้อกูลอย่างไร
ต่อพระนิพพานอย่างไร

(มนัส สีวาทิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

ดังนั้นการสร้างพระเครื่องจึงไม่ใช่เพียงเรื่องไสยศาสตร์มหายอย่างที่
หลายคนเข้าใจ แต่กลับเป็นกุศโลบายอันลึกซึ้งที่โบราณจารย์ได้แฝงเอาไว้ เพื่อ
โน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมตามแนวทางบุญกิริยาวัตถุ
ครบทั้ง 3 ประการคือ ทาน ศีล ภavana โดยเฉพาะในส่วนของภavanานั้น
ไม่ได้มีแค่สมถภavana แต่ยังได้แฝงไว้ซึ่งการปฏิบัติธรรมในระดับวิปัสสนาภavana
ซึ่งถือเป็นหนทางแห่งปัญญา ขึ้นสูงอันเป็นไปเพื่อการดับทุกข์เข้าถึงพระนิพพาน
อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาด้วย แทนที่จะมาสอนให้คนทั่วไปมา
ฟังธรรม พิจารณาธรรม มาดูหลักไตรลักษณ์ นั้น ค่อนข้างเป็นเรื่องยากมาก แต่
ถ้าสอนว่าการปลุกเสกพระเครื่องนั้น ต้องลบผองจณสลายกลายเป็นสุญญตา จึงจะ
ทำให้หายตัวได้ เวลาปลุกเสกพระเครื่อง ต้องทรงอารมณ์ให้ดี อย่าให้มีโลภโกรธ
หลง พระเครื่องถึงจะศักดิ์สิทธิ์เข้มขลัง คนที่อยากได้พระเครื่องศักดิ์สิทธิ์ ก็จะมีใจ
ศรัทธาอยากทำอยากสร้างให้ได้ตามนั้น ก็จะมุ่งมั่นปฏิบัติไปตามนั้นด้วยจิตเริ่มต้น
อาจจะอยากแค่ให้พระเครื่องนั้นขลัง แต่พอได้สร้างพระเครื่องไปเรื่อย ๆ ได้เห็น
อนัตตาจากการลบผองพระเสมอ ๆ ได้ทรงอารมณ์ให้ห่างจากกิเลสจากการปลุกเสก
พระเครื่องอยู่เสมอ ๆ จิตก็จะค่อย ๆ เกิดปัญญา กลายเป็นการเจริญวิปัสสนาภavana

ไปโดยไม่รู้ตัว จนค่อย ๆ ทิ้งจากความอยากขลังอยากศักดิ์สิทธิ์ มาเป็นความเข้าใจ ถ่องแท้ในธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนา จนอาจถึงการดับทุกข์ในพระนิพพาน อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาต่อไปได้ในที่สุด

6. การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม

เมื่อมีการสร้างพระเครื่องขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เกิดตามมาก็คือผู้ใช้พระเครื่อง ดังจะเห็นได้จากชาวพุทธในประเทศไทยในยุคปัจจุบันจำนวนมากที่มักนำพระเครื่อง มาห้อยคอติดตัวบ้าง พกไว้ตามกระเป๋าต่าง ๆ บ้าง วางบูชาไว้ที่หิ้งบูชาบ้าง ซึ่งหาก นำมาวิเคราะห์พิจารณาให้ดีแล้วก็จะพบว่า การที่ครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ทั้งพระสงฆ์ และฆราวาสได้มอบพระเครื่องที่ตนเองสร้างขึ้นไปให้ผู้คนทั้งหลายนำไปใช้นั้น ก็ ไม่ใช่แค่การมอบให้ด้วยจุดประสงค์ที่เป็นไสยศาสตร์งมงาย ให้ผู้ใช้พระเครื่อง หวังพึ่งพาอิทธิปาฏิหาริย์ความศักดิ์สิทธิ์จนหลุดจากแนวทางของพระพุทธศาสนา ดังที่หลายคนเข้าใจ แต่กลับมีกุศโลบายอันลึกซึ้งที่แฝงไว้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใช้ พระเครื่องได้ปฏิบัติตามแนวทางของบุญกิริยาวัตถุอยู่เช่นเดียวกัน นั่นคือ

6.1 การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักทานมัย

การสร้างพระเครื่องเพื่อมอบให้ผู้ใช้พระเครื่องนำไปใช้บูชาในอาจารย์ มนัสได้กล่าวไว้ว่า

อาจารย์ที่เรียนสมาธิ กับเรียนพระเวทย์พวกนี้นะ บางทีลูกศิษย์ ลูกหาเค้าก็มาช่วยงาน อย่างเช่นมาช่วยบูรณะปฏิสังขรณ์พระ อุโบสถ มาช่วยออกเงินสร้าง เค้าก็คล้ายว่าทางนี้ เค้าก็มีน้ำจิต น้ำใจ ทางพระไม่มีอะไรจะให้โยม ก็มีแต่พระเครื่อง พระเครื่อง ก็เป็นรูปพระพุทธเจ้า เสร็จแล้วก็ให้เป็นที่ระลึกนะ ที่ระลึกกับ ญาติโยม คล้าย ๆ ว่าให้โยมคิดถึงพระ ก็มันก็เป็นสิริมงคลใช้ รีบเล่า ก็เลยเป็นประเพณีแบบนี้ เขานำไปแล้ว เขาเองก็โชคดี เหมือนกับพระอยู่กับตัวใช่ไหม ก็ทำให้ใจมันก็กล้าหาญ เบิกบาน

ก็คล้าย ๆ กับว่าทำมาหากินอะไรก็ไม่ย่อท้อ แล้วก็ปลงจิตกับ
แรงอธิษฐาน ที่อยู่ในพระเครื่องนั้น ก็น่าจะมีส่วนช่วยเราได้เยอะ
น่าจะช่วยเราได้ดี

(มนัส สีวาภิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่พระเครื่องจะถูกสร้างขึ้นเพื่อไว้แจกให้กับลูกศิษย์
ที่มาเข้าวัด มาช่วยงานวัด มาทำบุญกับทางวัด หรือบางทีก็มอบให้เป็นกำลังใจเวลา
จะต้องไปออกศึกสงคราม เมื่อได้พระเครื่องไปแล้ว บางทีก็ไปเกิดประสบการณ์
แคล้วคลาดปลอดภัยมีโชคกลางต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้มีการบอกต่อ ๆ กันไปแบบปาก
ต่อปาก คนก็เลยอยากมาเข้าวัดทำบุญกันมากขึ้น ทั้งอยากจะมาราบพระเกจิ
อาจารย์ผู้สร้างพระเครื่อง ทั้งอยากได้รับพระเครื่องเป็นที่ระลึกกลับไปบูชา การ
สร้างพระเครื่องจึงกลายเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ช่วยดึงดูดคนให้อยากมาเข้าวัด
มากขึ้น เพราะถ้าฟังแค่บอกให้คนมาเข้าวัดฟังธรรมทำบุญกุศลต่าง ๆ เพียงอย่าง
เดียวคงไม่สามารถดึงดูดคนจำนวนมากได้ และเมื่อมาเข้าวัดแล้ว ก็แน่นอนว่าอย่าง
น้อยที่สุด คนเหล่านั้นก็มักจะได้ทำบุญกับทางวัด ทั้งการหยอดตู้ทำบุญต่าง ๆ
หรือร่วมทำบุญบูชาพระเครื่องต่าง ๆ ของทางวัด ซึ่งเงินเหล่านั้นก็นำไปทำบุญดูแล
งานต่าง ๆ ของพระศาสนาต่อไป จึงทำให้ผู้ใช้พระเครื่องเหล่านี้ ได้มีโอกาสปฏิบัติ
ธรรมในส่วนของ ทานมัย ไปในตัวอยู่เสมอ ยิ่งคนชอบพระเครื่องมาก ๆ ก็ยิ่งต้อง
มาเข้าวัดบ่อย ๆ ก็มีโอกาสดำเนินบุญให้ทานมากขึ้น และเมื่อได้มาเข้าวัดบ่อย ๆ
เริ่มรู้จักกรรมต่าง ๆ จากที่พระเกจิอาจารย์ได้สอนไปให้ตอนไปรับพระเครื่อง
ก็อาจจะได้นำธรรมะเหล่านั้นไปกระจายบอกเล่าต่อ ก็กลายเป็นการได้ทำทาน
เพิ่มเติมในส่วนของ ธรรมทาน คือให้ธรรมะ เป็นทาน ต่อไปอีกด้วย การสร้าง
พระเครื่องจึงไม่ได้เป็นกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องได้มีโอกาส
ปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยเท่านั้น แต่ยังช่วยโน้มน้าวให้ผู้สร้างพระเครื่องเองได้
ปฏิบัติธรรมในส่วนของทานมัยมากขึ้นด้วย

6.2 การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัย

การใช้พระเครื่อง ไม่ได้มีกุศโลบายเฉพาะในส่วนของท่านมัยเท่านั้น แต่ยังแฝงกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยเอาไว้ด้วยอย่างลึกซึ้ง ดังจะเห็นได้จากข้อห้ามต่าง ๆ ที่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายตั้งไว้เพื่อให้ผู้ใช้พระเครื่องนำไปปฏิบัติตามนั้น ส่วนใหญ่มักเป็นข้อห้ามจากหลักศีล 5 เกือบทั้งสิ้นเช่น ผู้ใช้พระเครื่อง หรือผู้ที่ได้รับการเป้ายันต์เกราะเพชรในสายวิชาของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค นั้น จะมีข้อห้ามไม่ให้ลักขโมยและห้ามดื่มสุรา ดังที่พระราชพรหมยาน วัดท่าซุงกล่าวไว้ว่า

ฉะนั้นบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้าถ้าหากว่าท่านรักษายันต์เกราะเพชรอย่างอ่อนค้ำว่าอย่างอ่อนคือการรักษาศีล 2 ข้อข้อที่ 1 อทินนาทาน อย่าลักขโมยอย่าแย่งปล้นชิงเขา ข้อที่ 2 ไม่ดื่มสุราและเมรัยและเวลานี้เขาทำบุญต่าง ๆ เขาใช้สุราและเมรัยเป็นพื้นฐาน ถ้าเขาเลี้ยงเป็นพิธีไม่มามาย อย่างนี้ใช้ได้ถ้ารักษาอย่างเข้ม คือขึ้นชื่อว่าศีล 5 ทั้งหมดเราจะไม่ยอมละเมิดหรือว่าบางข้ออาจจะต้องละเมิด แต่ศีล 2 ข้อเราไม่ยอมขาดนั้นคือหนึ่งอทินนาทาน สองสุราเมรัยนะ ๖ แม้แต่งานพิธีเราก็ไม่กิน กินแต่โซดาแทนอย่างนี้ขอรับรองผลว่าไม่ใช่เฉพาะคุณผีคุณคนทุกอย่างที่จะมีอันตรายเกิดขึ้นกับเราได้ แต่อันตรายเกิดขึ้นกับเราได้แต่อันตรายกับเราจะไม่มี อย่างกับคนถูกชนกระเด็นไป 3 - 4 วา เขามีแค่ขำนิดหน่อย คนคิดว่าตาย อย่างกับคนที่เขานั่งรถมอเตอร์ไซด์ไปถูกชนล้อหลุดไปสองข้างรถล้ม เขาลุกขึ้นมามือปิดฝุ่น แล้วเธอบอกศพคือผมเอง

(พระมหาวีระ ถาวโร, 2548, หน้า 115 - 116)

ข้อห้ามต่าง ๆ ในการใช้พระเครื่องนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการห้ามไม่ให้ทำอะไรที่ผิดศีลผิดธรรม ซึ่งหาก ลองพิจารณาเทียบเคียงกันระหว่าง การที่พระ

สงฆ์เทศน์สอนธรรมะเรื่องศีลต่าง ๆ ให้คนนำไปปฏิบัติตาม กับการใช้ข้อห้ามต่าง ๆ ในการใช้พระเครื่องเพื่อเป็นกุศโลบายโน้มน้าวให้ผู้ใส่พระเครื่องได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีนั้นก็จะพบว่ามียุ่หลายกรณีที่คุณเหมือนว่าข้อห้ามในการใช้พระเครื่องจะให้ได้ผลมากกว่า เพราะเมื่อมีพระเครื่องอยู่ในคอ ก็จะเตือนใจให้ระระลึกถึงพระอยู่เสมอ จะทำอะไรผิดศีลผิดธรรมไป ก็จะเกรงใจพระเครื่องในคอ มีสติระลึกห้ามใจไม่ให้ทำผิดศีลผิดธรรมได้ง่ายมากขึ้น ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

การให้พระ ก็เหมือนกับเราให้คำสอนให้เค้าไปปฏิบัติด้วย แล้วเป็นกุศโลบายว่าให้เค้านึกถึงพระ จิตใจก็สงบเยือกเย็น ถ้าเป็นครอบครัวมันก็ไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันถูกมัย ลูกเต้าก็ไม่เบื้อบ้านช่องเพราะคุณพ่อไม่ซึ่บ่น ถ้าไม่มีธรรมะ ไม่นึกถึงพระ บางทีก็กินเหล้าผิดศีลไข่มัย บางทีก็ไวยวายอาละวาด ลูกก็นั่งไม่ติด ไม่อยากเห็นหน้าคุณพ่อเลย ก็ไม่เคยขมมีแต่ตัวอย่างเดียว

(มนัส สิวาภิรมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

จะเห็นได้ว่า บางครั้งหากจะไปเทศน์สอนให้คนรักษาศีลแบบตรง ๆ นั้น บางครั้งก็เป็นเรื่องยากที่จะทำได้ แต่เมื่อแฝงกุศโลบายเรื่องการรักษาศีลไปกับการใช้พระเครื่อง ก็อาจจะช่วยโน้มน้าวจิตใจให้คนหันมาปฏิบัติธรรมในข้อสัลมัยกันได้มากขึ้น เพราะคนที่ได้พระเครื่องไป ก็มักมีความศรัทธาในครูบาอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่องนั้น พอห้อยพระเครื่องของท่านแล้ว ท่านห้ามทำอะไร ก็มักยอมทำตาม เพราะมีความศรัทธาในตัวผู้สร้าง และเมื่อได้พระเครื่องไป ก็อยากให้พระเครื่องเกิดความศักดิ์สิทธิ์เข้มขลัง พอครูบาอาจารย์บอกว่าต้องห้ามทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ ไม่นั่นพระเครื่องจะเสื่อม ก็เลยช่วยโน้มน้าวให้เกิดกำลังใจที่จะระงับใจตัวเองไม่ให้ละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านั้น (ซึ่งข้อห้ามส่วนใหญ่ก็มักจะอยู่ในหลักศีล 5) เพื่อให้พระเครื่องที่ตนเองเอามาใช้นั้นไม่เสื่อมลงไป มีความศักดิ์สิทธิ์เข้มขลังมากขึ้นตามที่ครูบาอาจารย์บอกมา นอกจากนี้เมื่อมีพระเครื่องพกพาติดตัวอยู่แล้ว

จะทำอะไรผิดศีลผิดธรรม ก็มักจะรู้สึกเกรงใจพระเครื่องที่ห้อยอยู่คอ เกิด มีสติระงับใจไม่ให้ทำอะไรผิดศีลผิดธรรมได้มากขึ้นไปด้วย ซึ่งเมื่อมีสติระงับใจไม่ให้เกิดผิดศีลผิดธรรมบ่อย ๆ ขึ้น มีความมุ่งมั่นทำตามข้อห้ามต่าง ๆ ที่ครูบาอาจารย์บอกกล่าวไว้บ่อย ๆ ขึ้น เพราะต้องห้อยพระเครื่องทุกวัน จิตก็เริ่มชินกับความสงบร่มเย็นที่ได้จากการมีศีลธรรมจากการทำตามข้อหำนั้น และเมื่อทำต่อไปเรื่อย ๆ ศีลเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ กลายเป็นนิสัยประจำตัวของผู้ใช้พระเครื่องไปในที่สุด ไม่อยากทำร้ายใคร ไม่อยากโกงใคร ไม่อยากผิดลูกเมียใคร ไม่อยากโกหกใคร ไม่อยากดื่มสุรา มีจิตทรงอยู่ในศีล 5 ไปเองโดยนิสัย โดยไม่ต้องบังคับจิตใจตัวเองตามข้อห้ามอีกต่อไป จึงนับได้ว่าการใช้พระเครื่องนั้น ถือเป็นกุศโลบายที่ลึกซึ้งที่แฝงไว้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้ปฏิบัติธรรมในส่วนของศีลมัยได้ง่ายมากยิ่งขึ้นอย่างแท้จริง

6.3 การใช้พระเครื่องกับกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักภวานามัย

เมื่อได้รับพระเครื่องจากครูบาอาจารย์มาแล้ว นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลมัยแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้คือ ครูบาอาจารย์ผู้สร้างพระเครื่องมักจะมอบพระคาถาต่าง ๆ มาให้ผู้ใช้พระเครื่องได้สวดมนต์ภาวนาอาราธนาพระเครื่องที่นำมาใช้ให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากพิจารณาเนื้อหาของพระคาถาเหล่านั้นแล้ว ก็จะพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นบทพระคาถาที่มีเนื้อหาอยู่ในการระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เป็นหลักเช่น พุทธังอาราธนาฯ อัมมังอาราธนาฯ สังฆังอาราธนาฯ หรือบางทีก็ให้ภาวนาพระคาถาอิติปิโสฯ พระคาถาพาหุงฯ พระคาถาชินบัญชร ฯลฯ ซึ่งก็ล้วนเป็นพระคาถาเพื่อการระลึกถึงพระรัตนตรัยทั้งสิ้น จึงเท่ากับว่าผู้ใช้พระเครื่องจะถูกโน้มน้าวให้ต้องสวดมนต์ภาวนาระลึกถึงพระรัตนตรัยเป็นประจำทุกวัน เพราะต้องการให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์เมื่อนำมาห้อยบูชาติดตัวทุกวัน ด้วยเหตุนี้การใช้พระคาถาเพื่อสวดบูชาอาราธนาพระเครื่องต่าง ๆ เหล่านั้น จึงเท่ากับเป็นกุศโลบายที่แฝงไว้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใช้พระเครื่องได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมในส่วนของภวานามัยได้มากยิ่งขึ้น เพราะหากจะ

มาบอกให้คนทั่วไปมานั่งสวดมนต์ทำสมาธิภาวนา ย่อมเป็นเรื่องยาก แต่ถ้าบอกว่าให้เอาพระเครื่องในคอมาสวดมนต์ภาวนาทุกวัน พระจะขลังยิ่งขึ้น คนเหล่านั้นก็จะเต็มใจและอยากจะทำมากขึ้น เพราะคิดว่าพระเครื่องที่ตัวเองพกไว้จะได้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น การใช้พระเครื่องในลักษณะนี้จึงถือเป็นอีกหนึ่งกุศโลบายที่ช่วยโน้มน้าวให้คนมาปฏิบัติธรรมในส่วนของภาวนามัยได้มากยิ่งขึ้น

แม้การสวดพระคาถาต่าง ๆ เพื่ออาราธนาพระเครื่อง จะดูเป็นกุศโลบายที่เน้นในเรื่องของภาวนามัยในส่วนของสมถภาวนาเป็นหลัก คือเน้นในการทำให้จิตสงบเป็นสมาธิ แต่หากได้ลองวิเคราะห์พิจารณาให้ลึกลงไปอีก ก็จะพบว่าการใช้พระเครื่องนั้น ไม่ได้เป็นแค่กุศโลบายในเรื่องสมถภาวนาเท่านั้น แต่ในบางกรณีก็ลึกลงไปจนถึงระดับของวิปัสสนาภาวนาด้วย ดังที่อาจารย์มนัสกล่าวไว้ว่า

การใช้พระเครื่องเป็นกุศโลบายว่าให้เค้านึกถึงพระ อย่างหลวงพ่อดินี้ เค้าทำพระวัดปากน้ำนี้ เค้าบอกว่าเอามาดูพระ จำให้ติดตาคะ แล้วนึกถึงพระให้เข้ามาอยู่ในตัว ก็ก็น้อมนำพระเนี่ยเข้ามาอยู่ในตัว จิตสงบนิ่งเป็นสมาธิก็อธิษฐานด้วย ในเมื่อคนมีพระอยู่ในตัวอยู่ในใจไข่ม้อย มันก็จะจับโทสะโมหะ อะไรพวกเนี่ย มันก็คล้าย ๆ ว่าอะไร มันก็เย็นไข่ม้อย จิตใจสงบเยือกเย็น

(มนัส สีวาทิมย์รัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2562)

นั่นคืออาจารย์มนัสมองว่า การที่ได้ใช้พระเครื่องอยู่เสมอ ได้มองภาพพระอยู่เสมอ นั่นไม่ได้เป็นแค่สมถภาวนาคือทำให้จิตสงบอย่างเดียว แต่มองต่อไปว่าเมื่อจิตสงบเย็นอยู่กับพระเสมอ ๆ แล้ว จิตนั้นย่อมค่อย ๆ ห่างจากกิเลส โลภ โกรธ หลง ไปเรื่อย ๆ ดังนั้นหากได้ใช้พระเครื่องทุกวัน ก็จะมีโอกาสได้ละโลภ โกรธ หลง ลงไปเรื่อย ๆ ทุกวัน จนจิตเบาจากกิเลส ซึ่งถือว่าน่าจะมีผลใกล้เคียงกับผลของการปฏิบัติธรรมในส่วนของวิปัสสนาภาวนา ที่เน้นในการใช้ปัญญาเพื่อละกิเลสให้ค่อย ๆ หดลงไป เพียงแต่การใช้พระเครื่องอาจจะไม่ได้ใช้ปัญญาเข้าไป

พิจารณาจัดการกิเลสโดยตรง แต่ค่อย ๆ ใช้กำลังสมาธิจากการนึกถึงพระเครื่องไว้ในใจ ค่อย ๆ หยุดกิเลสไปเรื่อย ๆ ซึ่งหากสามารถทำได้เรื่อย ๆ โดยไม่หยุดแล้ว ก็อาจจะไปได้ถึงการหยุดกิเลสและทุกข์ทั้งปวงได้โดยสิ้นเชิงในที่สุดคือพระนิพพาน หรืออย่างน้อยก็ยังเป็นการช่วยบรรเทาผลของกิเลส หรือเป็นการสั่งสมนิสสัย ในการปฏิบัติเอาไว้ให้สามารถปฏิบัติธรรมจนถึงการดับทุกข์ต่อไปในอนาคตได้ง่ายมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า หากพิจารณาถึงกระบวนการสร้างพระเครื่องแบบดั้งเดิม อย่างละเอียดจาก กรณีศึกษา การสร้างพระเครื่องของ อาจารย์มนัส สิวาภิรมย์รัตน์ แล้วจะพบว่า การสร้างพระเครื่องไม่ใช่เรื่องงมงายหรือเป็นไสยศาสตร์ที่ขัดแย้งกับ แนวคิดในพระพุทธศาสนาแบบที่คนส่วนใหญ่เข้าใจเลย แต่กลับแฝงไว้ด้วยกุศโลบาย อย่างลึกซึ้งที่ช่วยให้ทั้งผู้สร้างพระเครื่อง และผู้นำพระเครื่องไปใช้ ได้มีโอกาสปฏิบัติ ธรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุอย่างครบถ้วนทั้ง ทานมัย สีลมัย และภาวนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาวนามัย ที่ไม่ใช่แค่การปฏิบัติในส่วนของสมณภาวนา ที่เน้นแต่ความสงบเป็นสมาธิของจิตเท่านั้น แต่กลับไปได้ถึงวิปัสสนาภาวนา ที่ใช้ ปัญญาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การตัดกิเลส โลภ โกรธ หลง เพื่อไปสู่การดับทุกข์ และ เข้าสู่พระนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย โดยอาจ สรุปกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในการสร้างและใช้พระเครื่องได้ ดังนี้

กุศโลบาย	ผู้สร้างพระเครื่อง	ผู้ใช้พระเครื่อง
ด้านทานมัย	- แจกพระเป็นทาน - สอนให้ทำความดี (ธรรมทาน)	อยากได้พระ จึงเข้าวัด ทำบุญให้ทาน
ด้านศีลมัย	รักษาศีลเป็นพิเศษขณะสร้าง พระเครื่อง	- รักษาศีลตามอุบาย ข้อห้ามต่าง ๆ ในการใช้ พระเครื่อง - มีสติระลึกรถึงการรักษาศีลมากขึ้น เพราะเกรงใจพระเครื่องที่พกติดตัวอยู่
ด้านภาวนามัย	- สมถะ - ฝึกภาวนาพระคาถาต่าง ๆ และฝึกสมาธิแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปลุกเสกพระเครื่อง - วิปัสสนา - ใจอยู่กับบทคาถาพุทธมนต์ต่าง ๆ และการทำสมาธิปลุกเสกพระเสมอ จนจิตห่างจากกิเลสไปเรื่อย ๆ , พิจารณาข้อธรรมที่อยู่ในพระคาถาและกระบวนการสร้างต่าง ๆ เช่น การลบผงตามลำดับจนถึงพระนิพพาน	- สมถะ - สวดภาวนาคาถาต่าง ๆ เพื่ออาราธนาพระอยู่เสมอ - วิปัสสนา - ใจอยู่กับพระเครื่องและคาถาต่าง ๆ อยู่เสมอ จนจิตห่างจากกิเลสไปเรื่อย ๆ

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือ

กาญจนนันท์ ใจวัฒนาสวัสดิ์ (2551). *เปิดตำนานเครื่องรางของขลัง*. กรุงเทพมหานคร :

บริษัท คอมมอนเซนส์ ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด.

กมล ฉายาวิณะ. (2537). *เขียนของขลัง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ซีบีพับลิชชิง.

ชุม ไชยคีรี. (2519). *ตำรากุญแจไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.

ญาณโชติ. (2539). *คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2533). *คัมภีร์หัวใจ 108*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2533). *คัมภีร์พุทธมนต์โอสถ*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2538). *คัมภีร์นะ 108*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2533). *คู่มือชายชาตรี*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2547). *ตำราพระเวทพิศดาร ภาค 1*. กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ปฐมบรรพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ทุติยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ดติยบรรพ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ จัตตุบรรพ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ปัญจบรรพ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2516). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ฉัฏฐบรรพ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์วิทยากร.

เทพ สาริกบุตร. (2512). *พระคัมภีร์พระเวทย์ ฉบับพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ศิลาธรรม.

เทพ สาริกบุตร. (2525). *พระคัมภีร์พระเวทย์มหาพุทธาคม*. กรุงเทพมหานคร :

ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2524). *พุทธรัตนมหายันต์ 108 และ นะปิสดาร์*. กรุงเทพมหานคร :

ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2528). *พุทธอภิเษกพิธีฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร :

ศิลปาบรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2538). *ประชุมมหายันต์ 108*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์

บรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2533). *วิชาคงกระพันชาตรี*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์

บรรณาการ.

เทพ สาริกบุตร. (2538). *วิชาอาถรรพ์*. กรุงเทพมหานคร : เสริมวิทย์บรรณาการ.

ธน วงศ์เครือมัน. (2559). *ครบเครื่องเรื่องพระหลวงปู่ดู่*. กรุงเทพมหานคร : สำนัก

พิมพ์กรีนปัญญาญาณ.

น. ณ ปากน้ำ. (2515). *ศิลปะของพระพุทธรูป*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

นิพัทธ์ จิตรประสงค์. (2559). *อาณาจักรเครื่องรางของขลัง เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร :

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

- บุโรหิตา. (2549). *ปฐมบทแห่งมนตราและอาคม*. กรุงเทพมหานคร : ทีเพชรร
การพิมพ์.
- พรสิทธิ์ อุดมศิลป์จินดา (2548). *101 ปีหลวงพ่อดู พรหมปัญโญ*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท คิวท์พรีน แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- พระครูใบฎีกาเทพย์ สิงห์รักษ์. *ตำราเพชรรัตน์ มหายันต์*. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- พระปลัดสุรเดช คุณวโร. (2561). *เพชรน้ำเอกแห่งหริภุญไชย*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- พระธรรมปิฎก. (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่
7. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2538). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพ ฯ : มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก. (2548). *พระพุทธศาสนาในอาเซียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
ธรรมสภา.
- พระมหาวิระ ถาวโร. (2548). *ประวัติหลวงพ่อบาน โสนันโท*. อุทัยธานี :
วัดจันทาราม.
- พระอริยคุณาธาร. (2542). *ทิพย์อำนาจ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร :
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. *ตำนานสุดยอดพระเครื่องเบญจภาคี*. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท จูนพัลลิกซ์ จำกัด.
- พยัพ คำพันธุ์. (2562). *ไทยไฟท์ พระปิดตาและเครื่องรางของขลังยอดนิยม*.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- พินัย ศักดิ์เสนีย์. (2511). *นามานุกรมพระเครื่อง*. กรุงเทพมหานคร : ฝนศึกษา.
- มหาบุญศรี ตาแก้ว. *เวทมนต์อีสานฉบับพิสดาร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ส.ธรรมภักดี.
- ยอร์ช เซเดส์. (2507). *ตำนานพระพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด.

วรเชนทร์ คำภิระ. (2552). *อมตะเครื่องรางแดนล้านนา*. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.พ.).

วรพจน์ แซ่ไหล. (2558). *ชีวประวัติและวัตถุมงคล พระครูวิมลคุณากร หลวงปู่ศุข เกสโร วัดปากคลอง*

มะขามเฒ่า. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พงษ์วรรณการพิมพ์ จำกัด.

วิเทศกรณีย์. *พุทธคาถาและยันต์ 108 ของเกจิอาจารย์ชื่อดัง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บันดาสาส์.

วิเทศกรณีย์. (2515). *อิทธิปาฏิหาริย์ อภินิหารเวทมนต์คาถาและเครื่องรางของขลัง 50 เกจิอาจารย์*. กรุงเทพฯ ฯ : ศิลปาบรรณาการ.

วิพุธโยคะ รัตนรังษี. (2545). *คัมภีร์ประมวลสุดยอดพระเวทวิทยาคมมนต์คาถาสลับของพระโบราณจารย์เจ้า*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปริามิต.

ส. ปลายน้อย. (2545). *พระพุทธรูปสำคัญในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี.

สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2546). *วิเคราะห์ประวัติการนับถือพุทธและศิลปะพระพุทธรูปในเอเชีย*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

สมโภชน์ ทองแดง. (2549) *พรหมปัญโญเถระ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิลป์สยามบรรจภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด.

สมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย. (2549). *มรดกแผ่นดิน หลักสูตรการศึกษาพระเครื่องชั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพุทธศิลป์ไทย.

สิริวัฒน์ คำวันสา. (2522). *อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียในเอเชียอาคเนย์ (เน้นประเทศไทย)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2545). *อัฟกานิสถาน แหล่งผลิตพระพุทธรูปองค์แรกของโลก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2550). *ศิลปะในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุรเดช ลิ้มพานิช. (2560). *หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค จ.พระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2561). *ประวัติศาสตร์และศิลปะล้านนา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2562). *ประวัติศาสตร์และศิลปะสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (2522). *ปรัชญามหายาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2562). *ศิลปะทวารวดี : วัฒนธรรมทางศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2537). *พระเครื่องในเมืองสยาม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2560). *พุทธศาสนาและความเชื่อในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- อนันต์ คมนานุรักษ์. (2497). *ตำราไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อรัญวัฒนา.
- อ้น อริยวังโส. (2501) *พุทธเวทย์มหามนต์*. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียงจงเจริญ.
- อุรคินทร์ วิริยะบูรณะ. (2516). *คัมภีร์คาถา 108*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ลูกส.ธรรมภักดี.
- อุรคินทร์ วิริยะบูรณะ. (2539). *108 ยันต์ ฉบับพิสดาร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ลูกส.ธรรมภักดี.

วิทยานิพนธ์

- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นบัณฑิต, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).